

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Zuzana Haniková

**Kambodža po roce 1979 a aplikace
Reaganovy doktríny**

Bakalářská práce

Praha 2017

Autor práce: **Zuzana Haniková**

Vedoucí práce: **PhDr. Jan Hornát**

Rok obhajoby: **2017**

Bibliografický záznam

HANIKOVÁ, Zuzana. *Kambodža po roce 1979 a aplikace Reaganovy doktríny*. Praha, 2017. 38 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Katedra amerických studií. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Jan Hornát.

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá vývojem v Kambodži po roce 1979 a Reaganovou doktrínou, která v 80. letech byla aplikována i na Kambodžu. Vietnamská invaze nejenom ukončila krutou vládu Rudých Khmerů, ale také ovlivnila další vývoj na více než desetiletí. Země byla ovládána Vietnamem, který byl významným spojencem Sovětského svazu. Pro Spojené státy bylo nepřijatelné, aby se sovětský vliv dále rozšiřoval a v rámci Reaganovy doktríny se rozhodly podporovat antikomunistické skupiny v zemích třetího světa. Práce analyzuje americkou podporu nekomunistickému hnutí v Kambodži a zabývá se otázkou, jaké důvody vedly USA k jejich podpoře a jaký vliv měly na mírové uspořádání a odchod vietnamských jednotek ze země. Na základě sledování rozhodování USA, mezinárodních jednání a i vnitropolitického vývoje v Kambodži práce dochází k závěru, že motivem pro zapojení byl strach z rostoucího sovětského vlivu, ale role Spojených států byla omezená a po dobu vlády prezidenta Reagana velmi pasivní. To bylo způsobeno například malým zájmem o situaci v Kambodži a obavami z výsledku v případě přímého konfliktu po negativní zkušenosti z Vietnamu. Také se šířily zprávy, že z asistence čerpají prostředky i Rudí Khmerové, kteří byli nejsilnější resistenční skupinou, ale jedním z cílů Washingtonu bylo zabránit jejich návratu k moci. Nicméně prvotním cílem americké zahraniční politiky bylo stažení vietnamských jednotek ze země. Cíle americké politiky se změnily až nástupem nového prezidenta, ale mezitím se rozpadal i Sovětský blok, který ukončil svoji podporu Vietnamu, a situace v Kambodži byla vyřešena uzavřením míru v roce 1991.

Abstract

The thesis deals with the developments in Cambodia after 1979 and the Reagan Doctrine which was applied to Cambodia in the 1980s. The Vietnamese invasion ended the cruel government of the Khmer Rouge and also effected the development of the country for more than a decade. Cambodia became an ally of the Soviet Union and the expansionism of the Soviets was unacceptable for the United States. According to the Reagan Doctrine, US decided to support anticommunist movements in third world countries. The thesis analyzes the American support to the anticommunist groups in Cambodia and searches for the reasons of American decisions to support these groups and Washington's impact on the peace treaty and the withdrawal of Vietnamese forces. Based on the analysis of American policy, international negotiations and internal development in Cambodia, the thesis concludes that the main reason for US involvement was the fear of the spread of Soviet influence around the world, but the role of the US was limited and passive. It was caused by almost no interest in the issue of Cambodia and the American society also had a painful experience with the war in Vietnam. There were also reports that the international aid and assistance was used by the Khmer Rouge. The US became more active when new president came to office. However, the Soviet Union was falling apart and Moscow ended its support to Vietnam and the peace treaty between all Cambodian groups was signed in 1991.

Klíčová slova

USA, Ronald Reagan, Kambodža, Reaganova doktrína, Studená válka, Americká zahraniční politika

Keywords

USA, Ronald Reagan, Cambodia, Reagan Doctrine, Cold War, US Foreign Policy

Rozsah práce: 72 781

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 12.5.2017

Zuzana Haniková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala PhDr. Janu Hornátovi za cenné rady při zpracovávání této bakalářské práce.

**Institut mezinárodních studií
TEZE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE**

Jméno:

Zuzana Haniková

E-mail:

zuhazini@seznam.cz

Studijní obor:

Mezinárodní teritoriální studia

Semestr a školní rok zahájení práce:

ZS 2016/17

Semestr a školní rok ukončení práce:

LS 2016/17

Vedoucí bakalářského semináře:

PhDr. Oldřich Tůma, Ph.D.

Vedoucí práce (povinné):

PhDr. Jan Hornát

Název práce:

Kambodža po roce 1979 a aplikace Reaganovy doktríny

Charakteristika tématu práce (max. 10 řádek)

S nástupem Ronalda Reagan do funkce prezidenta v roce 1981 byla zásadně přehodnocena politika vůči Sovětskému svazu. Studená válka a soupeření velmocí se opět dostaly do popředí a Spojené státy se v rámci Reaganovy doktríny rozhodly podporovat antikomunistická hnutí v zemích třetího světa. Asistence byla poskytnuta i nekomunistickému resistenčnímu hnutí v Kambodži, které bojovalo proti vietnamských jednotkám okupujících Kambodžu od roku 1979. Rudí Khmerové byli nejsilnější resistenční skupinou. Zemi zastupovali i v rámci OSN a velmi rozporuplné bylo jejich čerpání prostředků a financí z humanitární pomoci i z asistence určené jiným opozičním skupinám.

Zdůvodnění úprav a změn tématu od zadání projektu do odevzdání práce (max. 10 řádek):

Práce byla po celou dobu zaměřena na roli USA vůči Kambodži po vietnamské invazi. Pozornost je soustředěna na samotný vývoj v Kambodži a na aplikaci Reaganovy doktríny s důrazem na zkoumání, jaký vliv měla americká politika na situaci v Kambodži a na následný odchod vietnamských jednotek. Analýza se rozšířila i na hodnocení přístupu vůči jednotlivým resistenčním frakcím.

Časové vymezení práce se výrazně nezměnilo. Klíčovým časovým rozhraním je období vlády prezidenta Reagana. I teritoriální vymezení práce se nezměnilo, kdy práce řeší situaci v Kambodži a americkou zahraniční politiku vůči danému teritoriu.

Struktura práce (hlavní kapitoly obsahu):

Kromě Úvodu a Závěru je práce rozdělena do třech hlavních kapitol.

- Historický kontext vývoje v Kambodži a americká zahraniční politika vůči Kambodži před Reaganovou doktrínou

- Reaganova doktrína
- Aplikace Reaganovy doktríny na Kambodžu

Prameny a literatura (výběrová bibliografie, max. 30 hlavních titulů):

David P. Chandler, *A History of Cambodia* (Boulder, Colo.: Westview Press, 2008), 365.

David P. Chandler, *The Tragedy of Cambodian History: Politics, War and Revolution since 1945* (New Haven; London: Yale University Press, 1991), 396.

Gareth Porter, „Cambodia: Sihanuk’s Initiative“, *Foreign Affairs* 66, č. 4 (1988): 809-826, <https://www.jstor.org> (staženo 1.5.2017).

James M. Scott, *Deciding to Intervene: The Reagan Doctrine and American Foreign Policy* (Durham: Duke University Press, 1996), 352.

Jiří Zelenda, *Kambodža* (Praha: Nakladatelství Libri, 2009), 142.

Joel Brinkley, *Cambodia’s Curse: The Modern History of a Troubled Land* (New York: PublicAffairs, 2011), 386.

Kenton Clymer, „Jimmy Carter, Human rights and Cambodia“, *Diplomatic History* 27, č. 2 (2003): 245-278, <https://www.ebscohost.com> (staženo 29.3.2017)

Mark P. Lagon, „The International System and the Reagan Doctrine: Can Realism Explain Aid to „Freedom Fighters“, *British Journal of Political Science* 22, č. 1 (1992): 39-70, <http://www.jstor.org/> (staženo 1.4.2017).

Michael Haas, *Cambodia, Pol Pot, and the United States: The Faustian Pact* (New York: Praeger Publishers, 1991), 163, https://books.google.cz/books?id=n1D718qUpN8C&pg=PA100&lpg=PA100&dq=reagan+october+1988+resolution&source=bl&ots=wHaHs9oBfL&sig=Fg2pUM_zEaI_9JY25qqgleST0cE&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwjBs6yureDTAhUCZCwKHdb8ACMQ6AEIPTAE#v=onepage&q=reagan%20october%201988%20resolution&f=false.

Miroslav Nožina, *Dějiny Kambodže* (Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2007), 380.

Oskar Krejčí, *Zahraniční politika USA: ideje, doktríny, strategie* (Praha: Professional Publishing, 2009), 435.

Stephen J. Solarz, „Cambodia and the International Community“, *Foreign Affairs* 69, č. 2 (1990): 99-115, <http://www.jstor.org> (staženo 25.4.2017).

Podpis studenta a datum

Schváleno	Datum	Podpis
Vedoucí práce		
Vedoucí bakalářského semináře		
Garant oboru		

Obsah

ÚVOD.....	2
1.HISTORICKÝ KONTEXT VÝVOJE V KAMBODŽI A AMERICKÁ ZAHRANIČNÍ POLITIKA VŮČI KAMBODŽI PŘED REAGANOVOU DOKTRÍNOU	5
1.1 <i>Situace v Kambodži před rokem 1979</i>	5
1.1.1 <i>Rudí Khmerové a izolace Kambodže</i>	6
1.2 <i>Vývoj v Kambodži po roce 1979</i>	7
1.2.1 <i>Dědictví Rudých Khmerů</i>	7
1.2.1 <i>Opozice proti Kambodžské lidové republice.....</i>	8
1.3 <i>Postavení Spojených států vůči Kambodži před nástupem Ronalda Reagana</i>	10
1.3.1 <i>Administrativa Jimmyho Cartera.....</i>	10
1.3.1.1 <i>Postavení v Organizaci spojených národů</i>	11
2. REAGANOVA DOKTRÍNA	12
2.1 <i>Zahraniční politika Ronalda Reagana.....</i>	12
2.2 <i>Reaganova doktrína v kontextu mezinárodních vztahů</i>	13
2.3 <i>Původ Reaganovy doktríny</i>	15
3. APLIKACE REAGANOVY DOKTRÍNY NA KAMBODŽU	16
3.1 <i>Obecná charakteristika.....</i>	16
3.1.1 <i>Motivace pro aplikaci Reaganovy doktríny na Kambodžu.....</i>	16
3.2 <i>Období v letech 1981-1985</i>	17
3.2.1 <i>Období před zahájením asistence</i>	17
3.2.2 <i>První schválení pomoci a nařízení NSDD 158</i>	18
3.2.3 <i>Americká podpora diplomatických jednání</i>	19
3.3 <i>Rozšíření Reaganovy doktríny, období v letech 1985 až 1988</i>	20
3.3.1 <i>Solarzova iniciativa</i>	20
3.3.1.1 <i>Ustanovení kompromisu a implementace návrhu</i>	21
3.3.2 <i>Vývoj v Kambodži po roce 1985</i>	23
3.3.3 <i>Pokračování diplomatických jednání.....</i>	23
3.3.4 <i>Kritika amerického postupu.....</i>	25
3.3.5 <i>Americká snaha zabránit Rudým Khmerům v návratu k moci.....</i>	26
3.4 <i>Ukončení aplikace Reaganovy doktríny, období v letech 1989-1991.....</i>	27
3.4.1 <i>Uzavření mírové smlouvy.....</i>	29
3.5 <i>Zhodnocení použití Reaganovy doktríny na Kambodžu.....</i>	29
ZÁVĚR.....	31
SUMMARY	33
POUŽITÁ LITERATURA.....	35

Úvod

Krátce po konci druhé světové války se svět uvalil do nového bipolárního konfliktu, též zvaným jako studená válka. Spor mezi Spojenými státy a Sovětským svazem o převahu ve světě se táhnul už několik desetiletí a s nástupem Ronalda Reagana do funkce amerického prezidenta, spor narostl do nových rozměrů. Cílem americké zahraniční politiky bylo zamezit růstu vlivu Moskvy a jejím satelitům, což v mnoha případech vedlo k podpoře antikomunistických hnutí. Resistenční skupiny byly podporovány nejenom v Evropě, ale i v zemích třetího světa, kde se Sovětskému svazu v době 70. let povedlo rozšířit svůj vliv.

Předmětem zájmu americké zahraniční politiky v době vlády prezidenta Ronalda Reagana se stala i Kambodža, která byla od roku 1979 okupován sousedním Vietnamem, který byl důležitým spojencem Sovětského svazu. Předtím než byla do Phnom Penhu dosazena Vietnamem loutková vláda, v zemi po více než tři roky vládli levicoví Rudí Khmerové. Pro Kambodžu to bylo jedno z nejtemnějších období historie. Země se s následky kruté vlády vyrovnává do dnes. Po vietnamské okupaci se Rudí Khmerové stáhli do džungle, kde spolu s dalšími odbojovými skupinami vedli boje proti vietnamským jednotkám. Mezinárodní společenství odsoudilo jejich činy, ale až do počátku 90. let byli oficiálně uznávanými reprezentanty Kambodže.

Pro Spojené státy bylo nepřijatelné, aby Sověti ještě více rozšířili svoji sféru vlivu a rozhodli se podporovat kambodžské resistenční hnutí. Američané se však do konfliktu nikdy přímo nezapojili. Asistence, která byla Kambodži poskytována, nikdy neměla za cíl zabít a mít za následek násilí. Po celou dobu aplikace Reaganovy doktríny byla problematická situace kolem Rudých Khmerů, kteří z mezinárodní pomoci často čerpali finance a prostředky. Země jihovýchodní Asie i mezinárodní organizace se snažily dojít k mírovému řešení a svolávala mnohá mezinárodní setkání. Situace byla uklidněna až po odchodu posledních vietnamských jednotek v roce 1989 a uzavření mírové smlouvy mezi jednotlivými frakcemi v roce 1991.

Cílem této práce je představit použití a vliv Reaganovy doktríny na Kambodžu. Při zkoumání Reaganovy doktríny a jejího vlivu na země třetího světa jsou poznatky nejčastěji ukazovány například na Afganistán nebo Nicaragui. Problematice Kambodži není věnována až taková pozornost. Práce sleduje nejenom vnitropolitický vývoj v Kambodži, ale hlavně americkou zahraniční politiku a její zásahy a postoje vůči Kambodži. Cílem je analyzovat postoj Spojených států vůči Rudým Khmerům, ale

i dalším opozičním skupinám bojujících proti dosazené vládě. Práce má dále zhodnotit prostředky a použití financí, které americká vláda a Kongres poskytovali nekomunistickému opozičnímu hnutí. Snahou je dokázat, že americká politika byla motivována rozpínavostí Sovětského svazu, které se Spojené státy snažily bránit. Hlavní tvrzení, které chci obhájit je, že role Spojených států a mezinárodního společenství byla pasivní a menšího charakteru, neměla tak velký dopad a k odchodu vietnamských jednotek a mírovému uspořádání v Kambodži přispěly především mezinárodní okolnosti a rozpad Sovětského svazu.

Z pohledu metodologie je text případovou studií, kdy je chronologicky popsána a analyzována aplikace Reaganovy doktríny na Kambodžu v době vietnamské okupace. Tento postup umožňuje zodpovězení výše položených tvrzení a otázek. Práce je kromě úvodu a závěru rozdělena do třech hlavních kapitol. První kapitola se věnuje stručně historickému vývoji v Kambodži před rokem 1979 a poté i po vietnamské invazi. Druhá polovina se soustředí na americkou zahraniční politiku vůči Kambodži před nástupem Ronalda Reagana. Následující kapitola zkoumá zahraniční politiku Ronalda Reagana a poskytuje základní charakteristiku Reaganovy doktríny. Třetí kapitola práce se zaměřuje již na samotnou aplikaci doktríny na Kambodžu. Období 80. let je rozděleno do třech částí, které postupně sledují a analyzují americká rozhodnutí, mezinárodní jednání i konečné uzavření míru. Práce hodnotí americkou politiku až do nástupu prezidenta Bushe, kdy dochází k obratu v přístupu vůči Kambodži. Závěrečná část třetí kapitoly se věnuje zhodnocení aplikace Reaganovy doktríny na Kambodžu.

Odborné texty, publikace a články, ze kterých práce čerpá, jsou především anglicky psané. V první části práce, která se věnuje především historickému kontextu, jsou použity hlavně souhrnné historické publikace věnující se historii Kambodži, například *Cambodia's Curse: The Modern History of Troubled Land* od Joela Brinkleyho nebo *Dějiny Kambodže* od Miroslava Nožiny. Důležitým zdrojem je kniha od Jamesa M. Scotta *Deciding to Intervene: The Reagan Doctrine and American Foreign Policy*, která nejdříve analyzuje Reaganovu doktrínu a poté se věnuje jednotlivým zemím, ve kterých byla aplikována. Jako další cenná publikace sloužila například kniha od Kentona Clymera *The United States and Cambodia, 1969-2000: A Troubled Relationship*. Práce se opírá i o několik odborných článků hodnotících americkou zahraniční politiku. Za zmínku stojí například článek s názvem *Jimmy Carter, Human rights and Cambodia* od Kentona Clymera, nebo také *The International System and the Reagan Doctrine: Can Realism Explain Aid to „Freedom Fighters“* od

autora Marka P. Lagona. V práci je využito i několik primárních zdrojů, které odkazují na rozhodnutí americké administrativy a státníků nebo jednání mezinárodních organizací.

1. Historický kontext vývoje v Kambodži a americká zahraniční politika vůči Kambodži před Reaganovou doktrínou

1.1 Situace v Kambodži před rokem 1979

Kambodža, země starobylých chrámů a měst zarostlých v džungli, byla v koloniálním období součástí francouzské Indočíny. V roce 1954 bylo na konferenci v Ženevě, která měla řešit situaci v Koreji a Indočíně, rozhodnuto nejenom o rozdělení Vietnamu na sedmnácté rovnoběžce, ale také o vyhlášení nezávislosti a neutrality Kambodže a Laosu.¹ Moci v zemi se ujal princ Sihanuk a i přesto, že se vzdal královského titulu, držel moc v rukou jako ministerský předseda. Svůj program nazýval „buddhistickým socialismem“ a v zahraniční politice balancoval mezi Západem a Východem. Snažil se zemi udržet mimo konflikt v Indočíně, ale souhlasil, aby příhraniční oblasti byly využívány jihovietnamskými partyzány a armádou Vietnamské demokratické republiky.²

V roce 1960 po smrti svého otce si prosadil změnu ústavy, která mu zaručovala doživotní funkci hlavy států.³ V roce 1964 došlo k incidentu v Tonkinském zálivu a začal konflikt mezi Spojenými státy americkými a Vietnamem.⁴ Vztahy mezi Kambodžou a Spojenými státy byly na čas přerušeny, Kambodža se stala spojencem Vietnamské demokratické republiky a prohloubila své vztahy s Čínou.⁵ Americké bombardování a útoky byly na Kambodžu zahájeny za vlády prezidenta Richarda Nixona v roce 1969.⁶

Mezitím se zhroutilo i postavení prince Sihanuka. V březnu 1970 se po vojenském převratu ujal moci generál Lon Nol a byla vyhlášena Khmerská republika.⁷ Princ Sihanuk se usadil v Číně a v Kambodži bylo zřízeno levicové hnutí odporu. Základ

¹ Vladimír Nálevka, *Světová politika ve 20. století (II.)* (Praha: Aleš Skřivan ml., 2005), 142-144.

² Miroslav Nožina, *Dějiny Kambodže* (Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2007), 209-214.

³ David P. Chandler, *The Tragedy of Cambodian History: Politics, War and Revolution since 1945* (New Haven; London: Yale University Press, 1991), 115.

⁴ Nálevka, „Světová politika“, 147.

⁵ Nožina, „Dějiny Kambodže“, 215-216.

⁶ Pavel Hlaváček, *Vymaňování USA z vietnamské války* (Brno: Barrister & Principal, 2014), 65.

⁷ Název Khmerské republiky odkazuje na Khmery, kteří jsou nejpočetnější kambodžskou etnickou skupinou.

odporu tvořili komunističtí Rudí Khmerové⁸, kteří získávali podporu mezi venkovany a ovládali stále větší území země.⁹

Na začátku roku 1973 byly v Paříži podepsány smlouvy o ukončení války ve Vietnamu a americké jednotky se stáhly. Situaci v Kambodži však byla věnována minimální pozornost.¹⁰ Kambodža byla Američany bombardována až do léta 1973, kdy se snažili bránit Lon Nolův režim.¹¹ Mnoho obyvatel utíkalo ze svých domovů a hlavní město se stalo útočištěm tisíce uprchlíků. Phnom Penh a Lon Nolovi jednotky byly postupně obklíčeny a oddíly hnutí odporu vstoupily do města 17. dubna 1975. Lidé je nadšeně vítali v ulicích, následovalo však kruté období vlády Rudých Khmerů.¹²

1.1.1 Rudí Khmerové a izolace Kambodže

Ultralevicová politika Rudých Khmerů uvrhla zemi zpět do doby prvobytně pospolné společnosti. Obyvatelé měst byli přesídleni na venkov, kde byli nuceni tvrdě pracovat. Rodiny byly rozdělovány a jakýkoliv individualismus se trestal. Dle odhadů v letech 1975 až 1979 přišlo o život nejméně jeden a půl miliónu lidí. V čele Rudých Khmerů stál Saloth Sar, který používal svůj neznámější pseudonym Pol Pot. V mládí mu bylo umožněno studium ve Francii, kde se stal stoupencem komunismu. Jeho charakteristickým znakem bylo velké tajnůstkářství a paranoia doprovázena neobyčejnou krutostí. Na veřejnosti nevystupoval. Obyvatelé často netušili, kdo se za jménem Pol Pot skrývá.¹³

Název země byl změněn na Demokratickou Kampučii, kdy název odkazoval na původní výslovnost názvu země. Z exilu se vrátil i princ Sihanuk, který spíše jen formálně zůstal hlavním představitelem země. Se svou rodinou byl vězněn v královském paláci a mnoho jeho příbuzných bylo zavražděno. I v komunistické straně probíhaly velké čistky. Cílem bylo odhalit provietnamské spiknutí. Paradoxem je, že právě tato represe způsobila jeho vznik. Mnozí představitelé Rudých Khmerů se spojili

⁸ Označení Rudí Khmerové pochází z francouzského názvu „Khmer Rouge“ a sám je tak označil princ Sihanuk.

⁹ Nožina, „Dějiny Kambodže“, 220-223.

¹⁰ Nálevka, „Světová politika“, 149.

¹¹ Původně byla Kambodža bombardována především z důvodu velkého množství stezek a základem, které v pohraničním území měly jednotky severního Vietnamu. Po uzavření míru v roce 1973 bylo především hlavním důvodem obrana Lon Nolova režimu před levicovým okupačním hnutím podporovaným v té době i princem Sihanukem. Více viz. Nožina, „Dějiny Kambodže“, 227-228.

¹² Nožina, „Dějiny Kambodže“, 227-228.

¹³ Jiří Zelenda, *Kambodža* (Praha: Nakladatelství Libri, 2009), 95-98.

s hlavním nepřítelem, Vietnamem, protože v tom často viděli jedinou možnost záchrany před čistkami ve vlastní straně.¹⁴

Země byla mezinárodně izolovaná. Existovalo jen minimální množství informací o tom, co se v zemi dělo. Rudí Khmerové se stále více dostávali do většího konfliktu s Vietnamem. Byli podporováni Čínskou lidovou republikou, která po roztržce od roku 1960 stála proti Sovětskému svazu, který podporoval Vietnam. Kambodžské vojenské jednotky vkročily do Vietnamu v dubnu 1977 a reakce Vietnamu na sebe nenechala dlouho čekat. Brutální čistky v kambodžské komunistické straně způsobily rozklad armády a výrazně pomohli Vietnamcům. Na konci prosince 1978 Vietnam zaútočil na Kambodžu a již 4. ledna 1979 kontrolovaly vietnamské jednotky veškeré území na východ od Mekongu. Phnom Penh padl o tři dny později.¹⁵ Princ Sihanuk opustil zemi a v sídle Organizace spojených národů v New Yorku protestoval proti invazi. Zástupce Sovětského svazu a Československa odmítli v Radě bezpečnosti invazi odsoudit. Většina z vedení Demokratické Kampučie se stáhla do džungle na západě a severozápadě země.¹⁶

1.2 Vývoj v Kambodži po roce 1979

Již před invazí Vietnamu byla Kambodža obětí politických konfrontací a střetů studené války. Po invazi její závislost na vývoji soupeření světových velmocí ještě více vzrostla.¹⁷ Konec režimu Rudých Khmerů bylo vítězství pro moskevský komunistický blok. Západní země uznaly, že invazí byla ukončena strašlivá situace v Kambodži, ale odmítaly uznat vietnamský zásah.

1.2.1 Dědictví Rudých Khmerů

Vietnam neplánoval obsadit celou zemi, ale jednotky postupovaly rychle a většina obyvatel vítala vietnamské vojáky jako osvoboditele.¹⁸ Již 11. ledna 1979 byla vyhlášena Kambodžská lidová republika. Hlavním řídicím orgánem byla Kambodžská lidová revoluční rada v čele s Heng Samrinem. Významná místa ve státní správě často obsadili bývalí představitelé Rudých Khmerů, kteří dříve uprchli do Vietnamu. Moc

¹⁴ Zelenda, „Kambodža“, 98-100.

¹⁵ Chandler, „A History of Cambodia“, 272-274.

¹⁶ Zelenda, „Kambodža“, 101-105.

¹⁷ Ibid., 106.

¹⁸ Joel Brinkley, *Cambodia's Curse: The Modern History of a Troubled Land* (New York: PublicAffairs, 2011), 53.

byla v rukou nové vlády, ale Vietnam fakticky řídil kambodžskou politiku skrze dosazené poradce.¹⁹

Už v únoru 1979 došlo k útoku ze strany Čínské lidové republiky. Boje trvaly na dva týdny. Postoj Vietnamu se však nezměnil, naopak se ještě více přimkl k Sovětskému svazu.²⁰ Vznikly dva bloky. Rudí Khmerové a další partyzánské skupiny byly podporovány Čínou, Spojenými státy a dalšími západními mocnostmi. Úspěch jedné strany měl za následek zvýšení dotací a zásobování pro stranu druhou.²¹

Lidé se pomalu začali vracet do svých domovů, během vlády Rudých Khmerů zahynula až jedna čtvrtina veškeré populace. Průmysl a obchod nefungoval. Byla zlikvidována vrstva vzdělaných obyvatel a značně utrpěly i kulturní památky. Chyběla hnojiva, zemědělská mechanizace, nástroje, zvířata pro chov i práci. Přišlo navíc velké sucho a zemi postihl hladomor. Postupně byla situace stabilizována. Například byla opět zavedena buddhistická víra, v Phnom Penhu se obnovily dodávky vody a elektřiny a zahájila se vlaková doprava.²²

Velkým problémem se také stala uprchlická krize. Značný pohyb byl přes hranice s Thajskem. Situace pro Thajsko se až stala neúnosnou a došlo k tvrdým a násilným repatriacím. Až dohoda s UNICEF a Červeným křížem o humanitární pomoci přinesla uklidnění. Postupně uprchlickými tábory podél hranic prošlo až na šest set tisíc lidí. Na dvě stě třicet pět tisíc bylo následně přesídleno, hlavně do Spojených států amerických, Kanady, Francie a Austrálie. Mezinárodní pomoc proudila do utečeneckých táborů a nebylo žádným tajemstvím, že tábory sloužily jako základny Rudých Khmerů a ostatních ozbrojených skupin. Právě mezinárodní humanitární pomoc zajišťovala životaschopnost těmto skupinám a pomohla jim i ke sjednocení v boji proti vietnamským jednotkám.²³

1.2.1 Opozice proti Kambodžské lidové republice

Opoziční jednotky se koncentrovaly na západě a severozápadě země v příhraniční oblasti. Vojenské oddíly Rudých Khmerů, které byly nuceny se stáhnout z centrálních oblastí, z počátku bojovaly v malých izolovaných skupinách. Postupně se však povedlo

¹⁹ Nožina, „Dějiny Kambodže“, 246-248.

²⁰ Jedním z důvodů vietnamské podpory Sovětského svazu byl značný přísun vybavení a financí. Více viz. Zelenda, „Kambodža“, 106-107.

²¹ Zelenda, „Kambodža“, 106-107.

²² Nožina, „Dějiny Kambodže“, 248-250.

²³ Chandler, „A History of Cambodia“, 277-280.

je reorganizovat a sjednotit. V polovině roku 1979 Rudí Khmerové tvrdili, že mají na 40,000 vojáků.

V kambodžské džungli působilo více odbojových skupin. Jednou z nich byla Fronta národního osvobození khmerského lidu²⁴, jejímž cílem byl boj proti vietnamským jednotkám a nastolení předrevolučního režimu bez prince Sihanuka. Velel jim bývalý ministerský předseda Son Sann.

Další významnou skupinou byla Jednotná národní fronta pro nezávislou, neutrální, mírovou a spolupracující Kambodžu, která naopak podporovala prince Sihanuka.²⁵ Mezi jednotlivými skupinami docházelo k tvrdým bojům o sféry vlivu a jako své základny, často využívaly uprchlické tábory v Thajsku.²⁶

Na počátku 80. let začala Čína i Spojené státy vyvíjet tlak na prince Sihanuka, aby se vrátil do politického života a jednal s Rudými Khmery o spolupráci. Princ Sihanuk neprojevoval o spojenectví zájem, ale poté co byl ze strany Vietnamu a vlády v Phnom Penhu ignorován, se rozhodl k opatrné spolupráci. Navrhl vytvoření koaliční vlády Demokratické Kampučie, jejímiž členy se stali FUNCINPEC, Rudí Khmerové a Son Sannovo hnutí. Vláda byla ustanovena 22. června 1982.²⁷ Vytvoření koalice pomohlo i více akceptovat rozhodnutí OSN, kdy Rudí Khmerové byli oficiálními zástupci země v rámci Generálního shromáždění.²⁸ Jediný zásadní post týkající se zahraniční politiky s ohledem na fakt, že se jednalo o exilovou vládu, která nemohla ovlivňovat vnitřní vývoj země, obsadil představitel Rudých Khmerů Khieu Samphan.²⁹ Mezitím se Pol Pot z vedení Rudých Khmerů stáhl do pozadí.

Koaliční vládu provázela velká vzájemná nedůvěra. Probíhaly boje o moc a její politický význam byl omezený. Vojska Demokratické Kampučie operovala v řídce obydlených horských oblastech. I přes silnou ofenzívu ze strany vietnamských jednotek

²⁴ Známa pod zkratkou KPNLF odkazující na anglický název Khmer's People's National Liberation Front. Více viz. Nožina, „Dějiny Kambodže“, 252-253.

²⁵ Podle francouzské zkratky nazývána FUNCINPEC v čele s jeho synem Ranariddhem. Více viz. Nožina, „Dějiny Kambodže“, 252-253.

²⁶ Nožina, „Dějiny Kambodže“, 252-253.

²⁷ Mark P. Lagon, „The International System and the Reagan Doctrine: Can Realism Explain Aid to „Freedom Fighters“, *British Journal of Political Science* 22. č. 1 (1992): 61-62, <http://www.jstor.org/> (staženo 1.4.2017).

²⁸ „The Spectre of the Khmer Rouge over Cambodia“, Official Site of the United Nations, <https://unchronicle.un.org/article/spectre-khmer-rouge-over-cambodia>, (staženo 25.4.2017).

²⁹ Zelenda, „Kambodža“, 109.

představovala pro Kambodžskou lidovou republiku vážnou hrozbu po celou dobu osmdesátých let.³⁰

1.3 Postavení Spojených států vůči Kambodži před nástupem Ronalda Reagana

1.3.1 Administrativa Jimmyho Cartera

Základní charakteristikou pro zahraniční politiku Jimmyho Cartera, který se třicátým devátým prezidentem Spojených států amerických stal v roce 1977, byla ochrana lidských práv, která se s koncem jeho administrativy stala natrvalo součástí americké zahraniční politiky. I přesto, že Jimmy Carter označil Rudé Khmery, vedené Pol Potem, za nejhorší tehdejší porušovatele lidských práv, v tomhle případě lidská práva šla stranou při řešení zahraniční politiky.

Dané selhání lze přičíst několika faktorům. Američané se stále vzpomínali na traumatu ve Vietnamu a americká společnost nechtěla slyšet o jihovýchodní Asii. Nezájem společnosti o situaci v jihovýchodní Asii byl charakteristický skoro po celé období 80. let. Dále mnohé významnější události ve světě odváděly pozornost od situace v Kambodži, například ve světě rezonovala sovětská invaze do Afghánistánu nebo bylo nutné čelit iránské krizi na americké ambasádě v Teheránu. Jako jeden z hlavních faktorů, který měl převahu nad tematikou lidských práv, byla snaha zabránit expanzi sovětského vlivu v jihovýchodní Asii.³¹

I přesto, že během vlády Rudých Khmerů byla Kambodža uzavřena světu, objevovaly se v omezené míře zprávy od novinářů či od uprchlíků popisujících hrůzy a násilí. Svědectví o vraždách a masových hrobech byly většinou sbírány od uprchlíků na thajsko-kambodžské hranici.³² Někdy se stávalo, že podávané informace nebyly považovány za úplně věrohodné a to z toho důvodu, že již v minulosti docházelo ze strany americké vlády k zatajování a překrucování informací ve spojitosti s Kambodžou.

Před vietnamskou invazí do Kambodži projevil Jimmy Carter snahu o opětovné budování diplomatických vztahů s Vietnamem, ale nakonec byly upřednostněny diplomatické vztahy s Čínou. S rostoucím množstvím informací také rostl mezinárodní odpor a odsouzení vietnamské invaze a loutkové vlády, která byla dosazena do Phnom

³⁰ Nožina, „Dějiny Kambodže“, 255-256.

³¹ Kenton Clymer, „Jimmy Carter, Human rights and Cambodia“, *Diplomatic History* 27, č. 2 (2003): 246-271, <https://www.ebscohost.com> (staženo 29.3.2017).

³² Brinkley, „Cambodia's Curse“, 40-51.

Penhu. Invaze pro americkou administrativu znamenala pokus o rozšíření sovětského vlivu, což bylo nepřijatelné a součástí americké politiky se stala snaha dostat vietnamské jednotky z Kambodži.

Objevovaly se hlasy, že je nutné zabránit Rudým Khmerům, aby se dostali znovu k moci, ale z americké strany bylo uděláno velmi málo. Udržování Pol Potových jednotek bylo na jednu stranu přínosné. Právě tyto jednotky tvořily nejsilnější hnutí odporu proti vietnamským jednotkám. Do země i příhraničních oblastí Thajska proudila humanitární pomoc. Klíčovým problémem se stala otázka uprchlíků, hladomoru a neúrody. Na území, které bylo kontrolováno Rudými Khmery, byla pomoc často distribuována velmi volně a dostávalo se jí do rukou odbojových skupin zahrnující i představitele Rudých Khmerů.³³

1.3.1.1 Postavení v Organizaci spojených národů

Během Carterovy administrativy se klíčovou otázkou také stalo to, kdo bude Kambodžu reprezentovat v Organizaci spojených národů. Panovaly dohady, zda podpořit loutkovou vládu dosazenou Vietnamem nebo podpořit zbylé jednotky Rudých Khmerů, kteří bojovali proti vietnamské okupaci, ale jejich vinou zemřelo alespoň jeden a půl miliónu obyvatel.

Během roku 1979 bylo rozhodnuto, že jediným právoplatným představitelem Kambodže v Organizaci spojených národů je Pol Potův režim.³⁴ Pro tento výsledek hlasovalo 71 zemí, mezi nimi Čína, Spojené státy americké a Sdružení zemí jihovýchodní Asie. Proti se vyslovilo 35 států. Poté každoročně probíhal hlasovací rituál a Rudí Khmerové byli opětovně uznáváni jako jediní zástupci země.³⁵

Podpora americké administrativy reprezentantům Kambodže a její tajné podporování Číny a Thajska v poskytování vojenské pomoci ozbrojeným skupinám se stala kontroverzním předmětem americké politiky. Bylo zřejmé, že Rudí Khmerové přežívají jenom díky pomoci, které se jim dostává od mezinárodní komunity. Princ Sihanuk, který stal v čele jedné z opozičních skupin a spolupracoval i se Spojenými

³³ Kenton Clymer, „Jimmy Carter, Human rights and Cambodia“, *Diplomatic History* 27, č. 2 (2003): 246-271, <https://www.ebscohost.com> (staženo 29.3.2017).

³⁴ MacAlister Brown a Joseph Jeremiah Zasloff, *Cambodia Confounds the Peacemakers, 1979-1998* (Ithaka: Cornell University Press, 1998), 16-17, https://books.google.cz/books?id=qSgq_k2oC78C&pg=PA16&lpg=PA16&dq=un+members+1979+general+assembly&source=bl&ots=WzUhJyKizH&sig=ElmrknjPel_aJgfi0iE1o9Wolco&hl=cs&sa=X&ved=0OahUKEwjRirzvrvtLAhVH1SwKHQjcBCw4ChDoAQgvMAI#v=onepage&q=un%20members%201979%20general%20assembly&f=false.

³⁵ Nožina, „Dějiny Kambodže“, 246.

státy, upozorňoval prezidenta Cartera, že obyvatelé v okolí hranic žijí jako otroci v rukou různých opozičních skupin a humanitární pomoc se k nim často nedostane.³⁶

Nová kambodžská vláda byla především uznávána zeměmi Sovětského svazu a jejich spojenci, ale velká část zahraničních a politických aktivit ztroskotávala na mezinárodním uznání Kambodžské lidové republiky. Byl blokován přísun financí a obyvatelé země mnohdy trpěli hladem a chudobou.³⁷

2. Reaganova doktrína

2.1 Zahraniční politika Ronalda Reagana

Po politice volající po ochraně lidských práv, kterou zastával prezident Jimmy Carter, do Bílého domu nastoupil v lednu 1981 republikánský kandidát Ronald Reagan. Po jeho nástupu došlo k návratu k původní podobě studené války. K Sovětskému svazu se stavěl velmi kriticky. V jednom ze svých nejslavnějších výroků z března 1983 označil Sovětský svaz za „říši zla“. Obnovenou podstatou mezinárodní politiky se stal ideologický zápas mezi dvěma světovými mocnostmi.³⁸ Ve druhém volebním období Reagan svoji rétoriku už vůči Sovětům zmírnil. Proběhla jednání mezi ním a Michaiilem Gorbačovem, která postupně vedla k novému vzájemnému porozumění a konci studené války. Tento proces odstartovalo první setkání mezi Reaganem a Gorbačovem v Ženevě v listopadu 1985. Při dalším jednání v Reykjavíku v roce 1986 se oba politici shodli na potřebě snížit arzenál jaderných zbraní a důležitým krokem bylo podepsání smlouvy ve Washingtonu v prosinci 1987 o likvidaci raket středního a kratšího doletu.³⁹

Z počátku vlády došlo ke zvýšení výdajů nejenom na zbrojení, ale i na zpravodajské služby. Například vojenské výdaje, v letech 1981 až 1986 celkem ve výši 1,6 biliónů dolarů, byly nejvyšší za celé období studené války. V přímých vojenských akcích byl však prezident opatrný. Po zkušenostech s Vietnamem veřejnost i mnozí politici odmítali zapojení do dalších zahraničních operací. Opatrnost a nedůvěra Američanů ale byla spojena i se snahou povzbudit nízké americké sebevědomí.⁴⁰

³⁶ Kenton Clymer, „Jimmy Carter, Human rights and Cambodia“, *Diplomatic History* 27, č. 2 (2003): 273-276, <https://www.ebscohost.com> (staženo 29.3.2017).

³⁷ Nožina, „Dějiny Kambodže“, 246.

³⁸ Oskar Krejčí, *Zahraniční politika USA: ideje, doktríny, strategie* (Praha: Professional Publishing, 2009), 257-278.

³⁹ „The Reagan - Gorbachev Summits“, The Reagan Files, <http://www.thereaganfiles.com/the-summits.html> (staženo 3.5.2017).

⁴⁰ Krejčí, *Zahraniční politika USA*, 257-278.

Nový prezident byl odhodlaný dělat něco s rostoucí sovětskou expanzí v rozvíjejících se zemích. Jeho administrativa vytvořila iniciativu, která se rozhodla podporovat několik antisovětských a antikomunistických hnutí po celém světě a poskytovat jim asistenci. Tato iniciativa je známá pod jménem Reaganova doktrína. Reaganovo přesvědčení nebylo jenom pokračovat v politice détente a koexistence se Sovětským svazem, ale bylo nutné komunismus porazit. Strategie způsobila mnoho kontroverzí. Například různorodé názory napříč skupinami, které danou politiku tvořily, vyústily v její nerovnoměrné použití nebo její problematika se skýtala v podpoře jakéhokoli odporu proti komunismu, což často reprezentovaly diktátorské a nedemokratické režimy.⁴¹

Kromě prezidenta Reagana mezi hlavní aktéry americké zahraniční politiky patřili ministři zahraničí a obrany. Ministrem zahraničí byl z počátku Alexander Haig. V červnu 1982 se jeho nástupcem stal George Shultz, který ve funkci působil až do konce druhého funkčního období.⁴² Ministrem obrany byl po celou dobu administrativy Caspar Weinberger. On sám i jeho nejbližší spolupracovníci často zastávali názor tvrdého politického postupu vůči Sovětskému svazu.⁴³ V listopadu 1984 Weinberger zformuloval podmínky, za nichž by měly být vyslány americké jednotky do boje v zahraničí. Podmínky byly médiu označovány jako Weinbergerova doktrína. Vyslání amerických jednotek bylo myšleno až jako krajní řešení.⁴⁴

2.2 Reaganova doktrína v kontextu mezinárodních vztahů

Při hodnocení faktorů, které přispěly k původu Reaganovy doktríny, je důležité podívat se na mezinárodní prostředí v 80. letech i z hlediska teoretiků mezinárodních vztahů. Dle přístupu realistů mezinárodní prostředí určuje možný směr vzniku dané politiky či doktríny. Ještě před jednotlivými koncepty, jsou zde dle realistů dané tři volby, kterým musely Spojené státy čelit při tvoření Reaganovy doktríny. Zaprvé, byla to volba mezi akcí a nečinností. Pokud USA zvolily akci, musely poté volit mezi přímou a nepřímou intervencí. Zatřetí bylo nutné rozhodnout mezi skrytou a otevřenou asistencí. Reaganova doktrína byla kombinací nepřímé role a intervence Spojených

⁴¹ James M. Scott, *Deciding to Intervene: The Reagan Doctrine and American Foreign Policy* (Durham: Duke University Press, 1996), 16.

⁴² „A Short History of the Department of State: Secretary Schultz takes charge“, The Office of the Historian, <https://history.state.gov/departmenthistory/short-history/shultz> (staženo 1.5.2017).

⁴³ Petr Suchý, *Reagan a říše zla: vývoj americké zahraniční politiky a vztahů mezi supervelmocemi v letech 1981-1989* (Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2004), 45-49.

⁴⁴ Krejčí, „Zahraníční politika USA“, 257-278.

států a otevřené asistence, která byla součástí oficiální politiky. Američané se například rozhodli poskytnout podporu mudžahedínům v Afganistánu, jednotkám UNITA⁴⁵ v Angole nebo koaliční vládě v Kambodži.⁴⁶

Při hodnocení mezinárodního prostředí byla prvním z aspektů rovnováha sil. Každá supervelmoc měla síť svých spojenců napříč okrajovými regiony. Spojenecké země těžily z vojenské i finanční asistence. Během druhé poloviny 70. let se Sovětskému svazu povedlo tuto síť rychle rozšířit, což samozřejmě pro Spojené státy představovalo problém a snažily se bránit útokům a destabilizaci svých spojenců a vyrovnat rovnováhu.

Druhým konceptem jsou mezinárodní podmínky určené formou příležitostí, schopností nebo překážek. Lze říci, že velké rozšíření „sovětského impéria“ částečně způsobilo i jeho rozklad. Pro Spojené státy to byla nepochybně příležitost, jak podpořit povstání proti oficiálním vládám. Naopak jako komplikace pro USA působilo omezení moci Západu a nemožnost přímé americké intervence v oblastech, kde Sovětský svaz přímo podporoval své spojence. Známým faktem byla špatná zkušenost z Vietnamu. Z hlediska schopností, ty ekonomické například byly dostatečné. Spojené státy měly dostatečné množství prostředků, aby podporovaly projekty na destabilizaci Sověty podporovaných režimů. Spojené státy využívaly také politiku a diplomacii, kdy využívaly svoje místní spojence, například Honduras při konfliktu v Nicaragui nebo Thajsko v případě Kambodže.

Třetím důležitým faktorem dle realistů byla domácí politika a omezení, která zahrnuje i názor veřejnosti a rozhodnutí Kongresu. Kongres hrál významnou roli ve všech rozhodnutích o poskytování pomoci. Rozhodoval nejenom o míře pomoci, ale i jak byla asistence distribuována.

Poslední částí při analýze mezinárodního prostředí byly samotné americké zájmy. Ministr zahraničí Shultz například zmínil, že svět se zmenšuje a že každá země, zejména supervelmoc, má větší zájmy v zemích třetího světa.⁴⁷ Zjednodušeně by šlo

⁴⁵ UNITA je zkratka pro Národní svaz za úplnou nezávislost Angoly. Organizace byla podporována USA a bojovala proti Angolskému lidovému hnutí za osvobození Angoly, které se ujalo moci po vyhlášení nezávislosti v roce 1975. Více viz. <https://history.state.gov/milestones/1969-1976/angola>.

⁴⁶ Mark P. Lagon, „The International System and the Reagan Doctrine: Can Realism Explain Aid to „Freedom Fighters“, *British Journal of Political Science* 22, č. 1 (1992): 41-43, <http://www.jstor.org/> (staženo 1.4.2017).

⁴⁷ Mark P. Lagon, „The International System and the Reagan Doctrine: Can Realism Explain Aid to „Freedom Fighters“, *British Journal of Political Science* 22, č. 1 (1992): 43-49, <http://www.jstor.org/> (staženo 1.4.2017).

řící, že Spojeným státům šlo o podporu demokratických institucí v rozvojových zemích, ale v mnohých případech se ani zdaleka nejednalo o demokratická uskupení. Jednoznačným americkým zájmem byla snaha zabránit rozšíření počtu sovětských spojenců a destabilizovat již ty existující.

2.3 Původ Reaganovy doktríny

Vytvoření Reaganovy doktríny nebylo oznámeno samotným prezidentem ani administrativou. Během proslovu 6. února 1985 v Kongresu o stavu Unie se Reagan vyjádřil podobně, jako tak učinil již několikrát. Uvedl, že skupiny bojující proti komunismu si zaslouží americkou podporu.⁴⁸ Až o několik týdnů později politický komentátor Charles Krauthammer prohlásil, že v něm našel ukrytou podstatu americké zahraniční politiky.⁴⁹

Cílem bylo poskytnout asistenci antikomunistickým rezistenčním skupinám, které by destabilizovaly režimy, které jsou sovětským spojencem nebo jsou kontrolovány Sověty. Doktrína byla aplikována v Afganistánu, Nikaragui, Angole a Kambodži, kde každá země měla různé okolnosti a specifika. Pomoc každé jednotlivé opoziční skupině nebyla rozhodnutím pouze jednoho člověka.⁵⁰ Právě její aplikace na Kambodžu a podpora hnutí bojujících proti Vietnamu uvrhla zemi mezi dva znepřátelené bloky a její obyvatelé čelili více než desetiletí dalším bojům a neklidu.⁵¹

Ještě před zvolením se Ronald Reagan zavázal čelit sovětskému imperialismu tím, že obnoví sílu a sebevědomí Spojených států. Brzy poté, co se stal prezidentem, začal se jeho nápad na podporu nekomunistických resistencí přetvářet na oficiální politiku USA. První obsáhlou americkou bezpečnostní strategií Reagan schválil 20. května 1982. Dokument stanovil, že prvotním národním cílem je zvrátit a zadržet expanzi Sovětského svazu a působnost jeho vojenských sil napříč světem.⁵²

⁴⁸ „Adress Before a Joint Session of the Congress on the State of the Union, The American Presidency Project, <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=38069> (staženo 2.5.2017).

⁴⁹ Chester Pach, „The Reagan Doctrine: Principle, Pragmatism, and Policy“, *Presidential Studies Quarterly* 36, č. 1 (2006): 75-76, <https://www.ebscohost.com> (staženo 1.4.2017).

⁵⁰ Charles Krauthammer, „The Rights and Wrongs of Guerilla war: Morality and the Reagan Doctrine“, *The New Republic* 195, č.10 (1986): 18, <http://www.proquest.com> (staženo 29.3.2017).

⁵¹ Mark P. Lagon, „The International System and the Reagan Doctrine: Can Realism Explain Aid to „Freedom Fighters“, *British Journal of Political Science* 22, č. 1 (1992): 39-40, <http://www.jstor.org/> (staženo 1.4.2017).

⁵² Chester Pach, „The Reagan Doctrine: Principle, Pragmatism, and Policy“, *Presidential Studies Quarterly* 36, č. 1 (2006): 80-81, <https://www.ebscohost.com> (staženo 1.4.2017).

Následující nařízení NSDD⁵³ 75 schválené prezidentem v lednu 1983 potvrdilo předchozí stanovené cíle a přidalo, že Spojené státy by měly trvale soutěžit se Sovětským svazem. Nařízení volalo po aktivním úsilí, které by pomohlo „demokratickým uskupením“ v boji k politické změně v rozvojových zemích, které se staly spojencem Moskvy.⁵⁴

3. Aplikace Reaganovy doktríny na Kambodžu

3.1 Obecná charakteristika

Využití Reaganovy doktríny na Kambodžu bylo relativně menší, než tomu bylo u jiných zemí. Kromě politické, ekonomické a humanitární podpory, Spojené státy poskytly omezené množství nesmrtících prostředků a preferovaly následovat vedení sdružení ASEAN a Číny. Hlavním cílem americké politiky, který se později stal i častým důvodem kritiky, bylo stažení vietnamských jednotek ze země.⁵⁵

Období vlády prezidenta Reagana a jeho přístup vůči Kambodži a bojujícím rebelům lze rozdělit do tří částí. Prvně byla politika vedena především výkonnou mocí, kterou ve Spojených státech drží prezident. Následně se však od poloviny osmdesátých let ujal vedoucí role Kongres. Třetí období je spojeno již s koncem druhého funkčního období prezidenta Reagana, kdy doznívala aplikace Reaganovy doktríny a následně byl změněn přístup americké vlády. Ve všech třech částech lze však sledovat menší zájem o situaci v Kambodži a snahu o její vyřešení. Podle určené politiky, Spojené státy nehrály přímou roli v konfliktu a jednáních a ani neposkytovaly přímé smrtící prostředky rebelům. Hlavním role byla přenechána členským zemím společenství ASEAN a Číně.

3.1.1 Motivace pro aplikaci Reaganovy doktríny na Kambodžu

Akceschopnost Spojených států byla omezena. Přímá intervence nepřicházela v úvahu vzhledem k předchozí válce s Vietnamem a mezinárodní situaci. Přímý konflikt

⁵³ NSDD jsou směrnice o národní bezpečnosti nazývané se The National Security Decision Directives a jsou vždy označeny pořadovým číslem. Více na webových stránkách The Ronald Reagan Presidential Library and Museum, viz.

<https://reaganlibrary.archives.gov/archives/reference/NSDDs.html#.WQH0sdLyIM8>.

⁵⁴ „January 17, 1983: National Security Decision Directive Number 75, U. S. Relations with the USSR“, The Ronald Reagan Presidential Library and Museum, <https://reaganlibrary.archives.gov/archives/reference/Scanned%20NSDDS/NSDD75.pdf> (staženo 1.5.2017).

⁵⁵ Scott, „Deciding to intervene“, 83-86.

se Sovětským svazem by mohl ohrozit stabilitu amerických spojenců v regionu, zejména Thajska a členských zemí sdružení ASEAN a způsobilo by to i nevoli a odpor mezi voliči na domácí scéně.⁵⁶

Zájmy Spojených států v kambodžském konfliktu a jejich motivaci pro zapojení není úplně snadné identifikovat. Z ekonomického hlediska byly zájmy minimální. Jen asi těžko by došlo k otevření trhů v převážně komunistické Indočíně díky americké pomoci kambodžské koaliční vládě. Ačkoliv komunistické režimy byly hrozbou pro jejich ostatní obchodní partnery v Asii. Politické zájmy vedly Spojené státy ke spolupráci s Čínou, která v té době stála proti Sovětskému svazu. Hlavním bodem bylo, aby Sovětský svaz nezískal v regionu dalšího spojence. Dalším důležitým faktorem, který také přispěl k financování nekomunistické resistance v Kambodži, byla strategická hodnota celého regionu. Rostoucí vliv Sovětského svazu znepokojoval Spojené státy. Sovětské spojenectví s Vietnamem vedlo například k lepšímu přístupu a vlivu v Tichém oceánu. Sověti získali americké námořní základny v jižním Vietnamu z doby vietnamské války a to jim pomohlo k silnějšímu postavení v oblasti.⁵⁷

3.2 Období v letech 1981-1985

3.2.1 Období před zahájením asistence

Z počátku Reaganova funkčního období Spojené státy americké projevovaly sympatie vůči stranám bojujícím proti vietnamskému okupačnímu režimu, ale neposkytovaly jim žádnou materiální pomoc.

Ještě v březnu 1981 bylo ředitelem Ústřední zpravodajské služby Williamem Caseyem navrženo, aby Spojené státy poskytovaly nekomunistickým skupinám kromě nesmrtící materiální pomoci i zbraně. Nicméně už v létě stejného roku byla Kambodža vyřazena z listu příjemců pomoci, který před tím Casey navrhnul.

Během tiskové konference v Manile v červnu 1981 se ministr zahraničí Alexander Haig vyjádřil, že neví o žádném rozhodnutí nebo návrhu, který by vedl k poskytování amerických zbraní opozičnímu hnutí. Poté i zástupce asistenta ministra obrany uvedl, že Spojené státy poskytují pouze humanitární pomoc pohraničním uprchlickým táborem.

⁵⁶ Mark P. Lagon, „The International System and the Reagan Doctrine: Can Realism Explain Aid to „Freedom Fighters“, *British Journal of Political Science* 22. č. 1 (1992): 62, <http://www.jstor.org/> (staženo 1.4.2017).

⁵⁷ Mark P. Lagon, „The International System and the Reagan Doctrine: Can Realism Explain Aid to „Freedom Fighters“, *British Journal of Political Science* 22. č. 1 (1992): 62-64, <http://www.jstor.org/> (staženo 1.4.2017).

Těmto tvrzením odpovídá i oficiální žádost o americkou pomoc podanou během roku 1982 představiteli nekomunistického odporu.⁵⁸

3.2.2 První schválení pomoci a nařízení NSDD 158

V polovině roku 1982 se postoj Američanů přehodnotil a Bílý dům se rozhodl poskytnout 5 miliónů dolarů na skrytou materiální pomoc nekomunistickým frakcím pod vedením Son Sanna a prince Sihanuka. Důležitým krokem k tomuto obratu bylo zformování koaliční vlády Demokratické Kampučie a také fakt, že organizace ASEAN vyvíjela větší tlak na zapojení Američanů. Pomoc měla proudit skrze Thajsko a prezident schválil toto rozhodnutí na podzim 1982.⁵⁹

Postupně se Reaganova administrativa posunula od politické a humanitární asistence k tajnému zásobování zahrnující vozidla, jídlo, uniformy a léky. Jak už bylo zmíněno, již od začátku Američané spoléhali na aktivní roli zemí jihovýchodní Asie a Číny, kteří byli klíčovými poskytovateli pomoci silám odporujících Vietnamu. Jejich pomoc činila až 100 miliónů dolarů ročně a až na osmdesát procent těchto prostředků šlo Rudým Khmerům, kteří se ukrývali v kambodžské džungli.⁶⁰ A právě z toho důvodu, že Američané podporovali tyto země, tak skrytě a někdy neúmyslně napomáhali i Rudým Khmerům udržovat jejich bojeschopnost.

S ohledem na to jak velkou pomoc musely okolní země vynaložit, rozhodly se Spojené státy navýšit pomoc Thajsku a kompenzovat jim jejich výdaje. Během několika let se americká pomoc Thajsku vyšplhala na skoro dvojnásobek. V roce 1981 se ještě jednalo o 69,3 miliónů dolarů. O tři roky později se jednalo o částku už přes 130 miliónů dolarů. Spojené státy byly důležitým spojencem Thajska a zemi poskytovaly i vojenskou asistenci a staraly se o její bezpečnost.⁶¹

V roce 1984 administrativa provedla zhodnocení svého přístupu vůči Kambodži. Výsledkem bylo přijetí a podepsání NSDD 158 v lednu 1985. Směrnice pouze kodifikovala již existující americký přístup a zopakovala hlavní linie současného přístupu. Byla vyzdvihnuta důležitost spolupráce se zeměmi jihovýchodní Asie a zdůraznění, že by Spojené státy měly následovat jejich velení. Nařízení upozornila

⁵⁸ Scott, „Deciding to intervene“, 87-88.

⁵⁹ Ibid., 88-89.

⁶⁰ Ibid., 88-89.

⁶¹ Karl D. Jackson a Wiwat Mungkandi, *United States – Thailand Relations* (Berkeley: University of California, 1986), 35-36, http://digitalassets.lib.berkeley.edu/icas/IEAS_20_0001.pdf.

také na fakt, že návrat Rudých Khmerů k moci by byl nepřijatelný pro země ASEAN a že americká podpora nekomunistickému odporu by se měla zvýšit.⁶²

3.2.3 Americká podpora diplomatických jednání

I přes aplikaci Reaganovy doktríny a postupné financování, byla snaha o vyřešení problému vedena hlavně diplomatickou cestou. Bylo zjevné, že akce podporující nekomunistickou resistenci nikdy neměly vést k vojenskému řešení vietnamské okupace. Hlavním prostředkem bylo vyvíjení tlaku na Vietnam a na vládu Kambodžské lidové republiky, aby se dospělo k mírovému uspořádání. Například vietnamská okupace bránila urovnání diplomatických vztahů mezi Spojenými státy a Vietnamem, bylo znemožněno mezinárodní uznání Kambodže a velkým tématem se stalo i její místo ve Valném shromáždění Organizace spojených národů. Ekonomický tlak znamenal například zamezení přístupu k mezinárodním půjčkám, které by byly z pohledu Vietnamu a Kambodže rozhodně vítané.⁶³

I když administrativa podporovala diplomatické řešení, jednání bylo ponecháno na Společenství zemí jihovýchodní Asie. Američané věřili, že politické urovnání, kterým by se vyřešil odchod vietnamských jednotek a konání svobodných voleb, by zabránilo Rudým Khmerům vrátit se k moci. Z toho důvodu vytrvávali se svým tlakem na Vietnam, podporovali snahy o vyjednávání, nadále financovali nekomunistické hnutí a pomáhali bránit mezinárodnímu uznání režimu Kambodžské lidové republiky.⁶⁴

V červenci roku 1981 se konala mezinárodní konference o Kampučii.⁶⁵ Rezoluce, která byla přijata, vyžadovala příměří a dohled nad odchodem vietnamských sil, ujištění, že ozbrojené kambodžské frakce nenaruší nadcházející volby. Požadovala také správu země v přechodném období a konání svobodných voleb, na které měla dohlížet Organizace spojených národů. Závazky byly potvrzeny Spojenými státy a většinou

⁶² „January 9, 1985: National Security Decision Directive Number 158, United States Policy in Southeast Asia (The Kampuchea Problem)“, The Ronald Reagan Presidential Library and Museum, <https://reaganlibrary.archives.gov/archives/reference/Scanned%20NSDDS/NSDD158.pdf> (staženo 27.4.2017).

⁶³ Stephen J. Solarz, „Cambodia and the International Community“, *Foreign Affairs* 69, č. 2 (1990): 99-115, <http://www.jstor.org> (staženo 25.4.2017).

⁶⁴ Scott, „Deciding to intervene“, 91-92.

⁶⁵ „Cambodia – UNAMIC Background“, Official site of United Nations, <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unamicbackgr.html> (staženo 25.4.2017).

členských zemí. Rezoluce obsahující dané ustanovení byla schvalována každoročně ve Valném shromáždění.⁶⁶

I přes americkou podporu nebylo Sdružení zemí jihovýchodní Asie schopné docílit v daném období dohody. Byla alespoň vytvořena široká mezinárodní koalice odsuzující vietnamskou invazi. Úspěchem se také stalo přesvědčení Číny, aby souhlasila s postupným a nikoliv okamžitým odchodem vietnamských jednotek z Kambodži. Nicméně do roku 1985 nedošlo k žádnému výraznějšímu pokroku a Vietnam neustále odmítal návrhy na stáhnutí svých jednotek.⁶⁷

3.3 Rozšíření Reaganovy doktríny, období v letech 1985 až 1988

3.3.1 Solarzova iniciativa

S postupem času se vedoucí role ujal Kongres. Na jaře 1985 Kongres rozšířil aplikaci Reaganovy doktríny na žádost lídrů nekomunistické resistance a sdružení ASEAN navzdory nevole ze strany administrativy, která nesouhlasila s návrhem vojenské asistence. Kongres jednal na základě projevu prezidenta Ronalda Reagana z počátku února 1985 a iniciativy reprezentanta dolní komory, newyorského kongresmana Stevena J. Solarze. Předcházelo tomu však velké množství vyjednávání.

V polovině února 1985 Sdružení zemí jihovýchodní Asie zveřejnilo prohlášení volající po vytvoření mezinárodní komunity, která by poskytla více otevřenou a stálou podporu nekomunistickému odporu v Kambodži.⁶⁸ Představitelé Thajska a Singapuru žádali administrativu i Kongres, aby Američané začali i s vojenskou pomocí a pobízeli i Solarze, aby navrhl rozšíření Reaganovy doktríny na Kambodžu. Solarz i Kongres se chopili iniciativy a ustanovili otevřenou asistenci v rámci Reaganovy doktríny.⁶⁹

Ještě na začátku 1985 během slyšení před podvýborem zabývajícím se situací v Asii a Pacifiku, Solarz začal svoji snahu o posílení americké politiky vůči Kambodži tím, že navrhl poskytnutí vojenské pomoci kambodžské resistenci. Zmínil čtyři hlavní body. Zaprvé posílení nekomunistického hnutí by usnadnilo politickou dohodu. Zadruhé lídři resistance věřili, že navýšení pomoci by jim pomohlo rozšířit jejich operace. Dále

⁶⁶ „A/RES/36/5, The Situation in Kampuchea“, Dag Hammarskjöld Library, http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/36/5 (staženo 1.5.2017).

⁶⁷ Scott, „Deciding to intervene“, 92-93.

⁶⁸ „Statement on Kampuchea Issued by the ASEAN Foreign Ministers Bangkok 12 February 1985“, Official Site of Association of Southeast Asian Nations, http://asean.org/?static_post=statement-on-kampuchea-issued-by-the-asean-foreign-ministers-bangkok-12-february-1985 (staženo 1.5.2017).

⁶⁹ Scott, „Deciding to intervene“, 93.

sdružení ASEAN žádalo o americkou pomoc a opoziční síly tvořily legitimní a mezinárodně uznávanou kambodžskou vládu a tím pádem měly větší nárok na americkou asistenci než jakákoliv jiná opoziční skupina v rámci Reaganovy doktríny.

S těmito okolnostmi, Solarz navrhl Kongresu, aby poskytl více peněz i na omezené množství pěchotních zbraní a munice. Dostalo se mu podpory od dvou reprezentantů dolní komory Kongresu, Roberta Torricelliho a Tobyho Rotha. Oba se shodli na tom, že Spojené státy nedělají dost.⁷⁰

Poté se konalo uzavřené setkání státních složek a agentur, které vedlo k tomu, že Solarz do rozpočtu zahraniční pomoci přidal 5 miliónů dolarů, které měly sloužit Thajsku pro posílení resistance. Někteří členové podvýboru se stavěli proti návrhu, nicméně pozměňovací návrh byl schválen i Výborem pro zahraniční věci.⁷¹ Ten se zavázal, že prostředky nebudou poskytnuty Rudým Khmerům a že žádný Američan nebude součástí vojenských aktivit.⁷²

Dalším krokem byla snaha podpořit návrh v Senátu. Během slyšení Solarz opětovně zdůraznil důvody pro přijetí a uvedl, že rostoucí nekomunistická resistance by mohla zvýšit výdaje okupace až do takové výše, kdy by Vietnam nebyl schopný poskytovat další finance. Poskytnutí finanční pomoci by tedy vedlo k politické dohodě a diplomatickému řešení.

Setkal se i s oponenturou, kdy například asistent ministra zahraničí Paul Wolfowitz tvrdil, že opoziční hnutí nemůže vyhrát a navrhl, aby si Spojené státy zbytečně nebraly závazky, které mohou splnit jiní. I mluvčí ministerstva zahraničí uvedl, že administrativa prezidenta Reagana návrh zatím nepodporuje.⁷³

3.3.1.1 Ustanovení kompromisu a implementace návrhu

Rozpoutala se debata nad návrhem a rostoucí podpora v Kongresu vyústila v kompromis podobný tomu v roce 1982. Asistence bude poskytnuta, ale měla obsahovat prostředky nesmrtícího charakteru⁷⁴ a pouze v omezeném množství.⁷⁵ Po

⁷⁰ Scott, „Deciding to intervene“, 93-94.

⁷¹ „House Panel Backs Cambodian-Guerilla Aid“, The New York Times, <http://www.nytimes.com/1985/04/04/world/house-panel-backs-cambodian-guerrilla-aid.html> (staženo 1.5.2017).

⁷² Scott, „Deciding to intervene“, 94-95.

⁷³ Ibid., 95-96.

⁷⁴ Prostředky nesmrtícího charakteru jsou ty, které nemají primárně sloužit k zabíjení osob a k násilí.

⁷⁵ „U.S. May Help 2 Rebel Groups of Cambodians“, The New York Times, <http://www.nytimes.com/1985/04/10/world/u-s-may-help-2-rebel-groups-of-cambodians.html> (staženo 2.5.2017).

měsících jednání i Reaganova administrativa oznámila 10. dubna 1985, že již neponuje Solarzově iniciativě. Nadále však administrativa tvrdila, že hlavní asistence by měla proudit od ostatních. Ministerstvo zahraničí se poté vyjádřilo, že není vyloučena dodávka zbraní v budoucnu. Dle dopisu, který byl prezentován Wolfowitzem, také zvažovalo program otevřené ekonomické asistence obsahující technickou podporu, zdravotnický výcvik či vzdělávání.

Sněmovna reprezentantů schválila lehce pozměněnou verzi Solarzova návrhu 9. července 1985. Návrh Senátem také prošel a byl podepsán prezidentem 8. srpna 1985.⁷⁶

Ačkoliv z počátku Solarz volal po poskytnutí i vojenské pomoc, nakonec byla poskytnuta pouze nevojenská asistence. Její implementace byla provedena v několika krocích. Zaprvé ministerstvo zahraničí vytvořilo studii hodnotící potencionální potřeby nekomunistické resistance a stanovila podmínky. Poté co Kongres formálně přijal prostředky pro financování v prosinci 1985, ministerstvo ustanovilo program na jejich vyplácení.

Kvůli rozpočtovým škrtnutím bylo však místo 5 miliónů dolarů k dispozici pouze 3,35 miliónů dolarů.⁷⁷ Administrativa pokračovala v této politice po zbytek druhého volebního období. Žádala 5 miliónů dolarů pro roky 1987 a 1988, ale utratila pouze 3,35 miliónů dolarů. Dodatečně bylo v posledním roce Reaganovy administrativy povoleno 500,000 dolarů v rámci McCollumova programu na financování nekomunistické resistance.⁷⁸

Solarzova iniciativa měla i další velký efekt. Americká politika byla nastavena určitým novým způsobem a administrativa byla nucena reagovat. William Casey se velmi snažil o navýšení financí a konečně byl úspěšný. Na konci roku 1985 administrativa zdvojnásobila svoji skrytou asistenci⁷⁹ na 12 miliónů dolarů ročně a udržovalo dané financování po další tři roky.⁸⁰

Rozšířená skrytá asistence stejně jako v roce 1982 zůstala nesmrtícího charakteru a tedy neměla přímo způsobit ztráty na životech. Obsahovala dodávky materiálu a

⁷⁶ Scott, „Deciding to intervene“, 96-97.

⁷⁷ Kenton Clymer, *The United States and Cambodia, 1969-2000: A Troubled Relationship* (London; New York: Routledge Curzon, 2014), 145-146.

⁷⁸ Scott, „Deciding to intervene“, 97-98.

⁷⁹ Skryté programy a financování byly vykonávány Ústřední zpravodajskou službou, která je odpovědná americkému prezidentovi, působí mimo území USA a veřejnost nemusí být informována o jejich akcích a aktivitách.

⁸⁰ Scott, „Deciding to intervene“, 98.

zboží, léčiv nebo jídla. Důležité bylo, že celkově došlo k navýšení prostředků, ze strany skrytého programu šlo o 12 miliónů dolarů ročně a Solarzův návrh po škrtech v rozpočtu poskytoval 3,35 miliónů dolarů ročně. S postupem času se však začala měnit situace v Kambodži a mezinárodní okolnosti.

3.3.2 Vývoj v Kambodži po roce 1985

V čele Kambodžské lidové republiky stál až do roku 1985 Heng Samrin. Země však byla kontrolována Vietnamem a v roce 1985 se do čela země postavil Hun Sen, který byl stejně jako Heng Samrin bývalým členem Rudých Khmerů a během druhé poloviny 70. let utekl do Vietnamu během čistek v komunistické straně.⁸¹

Postupem času byl Vietnam donucen okolnostmi přehodnotit svoji politiku vůči Kambodži a ve druhé polovině 80. let se začalo jednat o stažení jejich jednotek. Financování okupace se stávalo neudržitelné a s krizí Sovětského svazu stažení jednotek bylo neodvratné.

Ještě před odchodem vietnamských jednotek kambodžská vláda vyhlásila sérii populárních reforem. Ty zahrnovaly revizi státní hymny, změnu státní vlajky i ústavy, která ustanovila buddhismus jako státní náboženství a upravila věkovou hranici pro mnišství. Nové zákony také umožňovaly farmářům předat půdu svým potomkům a majitelům domů obchodovat s nemovitostmi. Byl také zrušen trest smrti, kritizovaný ze strany humanitárních organizací. Na druhou stranu kambodžská vláda zůstala nezměněna.⁸²

Od roku 1987 se z Kambodži začaly stahovat vietnamské jednotky. Loutková vláda původně dosazena Vietnamem zůstala u moci i po stažení posledních jednotek v roce 1989. Mezinárodní jednání konečně začala zaznamenávat úspěch.⁸³

3.3.3 Pokračování diplomatických jednání

Rozšíření Reaganovy doktríny mělo zvýšit šance na dosažení politické dohody. V letech 1985 až 1988 probíhalo mnoho jednání a iniciativ. Snahy byly vedeny především ze strany Sdružení zemí pro jihovýchodní Asii a i přes podporu Spojených států, počáteční posun byl minimální.

⁸¹ Brinkley, „Cambodia’s Curse“, 58.

⁸² Chandler, „A history of Cambodia“, 285-286.

⁸³ Brinkley, „Cambodia’s Curse“, 59-60.

V srpnu 1985 Vietnam oznámil svůj záměr úplně se stáhnout z Kambodži do roku 1990. Koaliční vláda Demokratické Kampučie na to reagovala osmibodovým mírovým plánem, který zahrnoval přímé jednání mezi Vietnamem a koaliční vládou, postupný a Spojenými národy monitorovaný odchod vietnamských jednotek doprovázený klidem zbraní. Dále navrhoval jednání mezi vládou Kambodžské lidové republiky a koaliční vládou o vytvoření čtyřčlenné prozatímní vlády pod vedením prince Sihanuka, volby monitorované Organizací spojených národů a mezinárodně garantovanou neutralitu. I přes značné ústupky tento návrh selhal.⁸⁴

Avšak v roce 1987 došlo k sérii pokroků. Důležitým faktem bylo, že Vietnam ustoupil ze svého tvrdého názoru na rozhovory a také začal stahovat své jednotky. Jako původ zvratu se uvádí pět faktorů. Zaprvé byl stále stejný počet obětí z důvodu akcí bojových skupin koaliční vlády. Dále ekonomický tlak ze strany asijských zemí a blokování mezinárodní finanční pomoci se neměnil. Stupňoval se také politický tlak ze strany Spojených států a Organizace spojených národů. Čtvrtým faktorem byl sovětský tlak na Vietnam, aby stáhnul své jednotky, který byl odstartován nástupem Michaela Gorbačova a jeho novým myšlením. Posledním faktorem byl fakt, že vláda Kambodžské lidové republiky byla dost silná, aby případně odolala Rudým Khmerům. Souhrnně řečeno se okupace Vietnamu přestala vyplácet, náklady byly neudržitelné a hlavní spojenec Sovětský svaz začal omezovat svoji politickou a ekonomickou podporu.⁸⁵

Dalším významným krokem byl souhlas Vietnamu a vlády v Phnom Penhu s účastí na jednání se všemi zástupci opozičních hnutí. Navíc pod tlakem Vietnamu vláda lidové republiky souhlasila, že deklaruje Kambodžu jako neutrální, ukončí speciální vztah s Vietnamem a bude hostit volby se zahraničními sledovateli.⁸⁶

Princ Sihanuk se setkal s Hun Senem poprvé v prosinci 1987 a poté v lednu 1988. Navíc také Čína ukončila své naléhání, aby se Rudí Khmerové vrátili k moci nebo hráli dominantní roli v nové vládě.⁸⁷

V červenci 1988 Čína volala po čtyřčlenné koalici vedené princem Sihanukem. Souhlasila, že Pol Pot a další hlavní lídři Rudých Khmerů nebudou akceptováni jako

⁸⁴ Scott, „Deciding to intervene“, 99.

⁸⁵ Frederick Z. Brown, *Second Chance: The United States and the Indochina in the 1990s* (New York: Council on Foreign Relations, 1989), 52-54.

⁸⁶ Gareth Porter, „Cambodia: Sihanuk's Initiative“, *Foreign Affairs* 66, č. 4 (1988): 820, <https://www.jstor.org> (staženo 1.5.2017).

⁸⁷ Brown, „Second Chance“, 54-55.

členové nové koalice a přijala myšlenku o konci vojenské asistence po stažení vietnamských jednotek. Později přijala i koncepty návrhů zahrnující mírové jednotky Organizace spojených národů, jejich dohled nad dočasnou vládou a volbami, a omezenou roli Rudých Khmerů. Nicméně nadále pokračovala v jejich podpoře v rámci prozatímní vlády a zasílala jim zbraně.⁸⁸

Stejný měsíc také došlo k neformálnímu setkání v Jakartě.⁸⁹ Ještě předtím Vietnam oznámil, že se chystá stáhnout na 50,000 mužů do konce roku. V Jakartě se čtyři jednací strany sešly poprvé tváří v tvář, ale jediným průlomem byla dohoda a vytvoření prozatímní vlády skládající se ze všech čtyřech kambodžských frakcí. Druhé kolo rozhovorů bylo naplánované na říjen 1988.⁹⁰

Před koncem druhého funkčního období Ronalda Reagana stihl ještě princ Sihanuk navrhnout plán, kde mimo jiné volal po specifickém datu odchodu vietnamských jednotek. Vietnam na to reagoval a odpověděl, že očekává kompletní stažení vojenských sil do září 1989.⁹¹

3.3.4 Kritika amerického postupu

I přesto že došlo k pokroku v jednáních, s postupem času se snášela i kritika na americký postup, jak ze strany Kongresu tak dalších pozorovatelů. Zejména v letech 1987 a 1988 Kongres tlačil na americkou administrativu, aby hrála v řešení konfliktu a diplomatických jednání větší roli. Kritika se však snesla i na Kongres. Především v momentě, kdy odchod vietnamských jednotek se zdál neodvratný a tlak Kongresu se začal primárně soustředit na snahu zabránit Rudým Khmerům návratu k moci, což bylo druhým cílem americké politiky. Kritici upozorňovali na to, že dosažení prvního cíle možná neúmyslně narušovala dosažení cíle druhého. Padala obvinění, že Spojené státy se často dívaly druhým směrem nebo aktivně asistovaly v podpoře Rudých Khmerů ze strany Číny a Thajska.⁹² Kritice čelilo také rozhodnutí Spojených států podporovat Rudé Khmery a poté koaliční vládu Demokratické Kampučie ve Valném shromáždění Organizace spojených národů.

⁸⁸ Scott, „Deciding to intervene“, 100.

⁸⁹ „Cambodia – UNAMIC Background“, Official site of United Nations, <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unamicbackgr.html> (staženo 29.4.2017).

⁹⁰ Clymer, „The United States and Cambodia“, 146.

⁹¹ Scott, „Deciding to intervene“, 100.

⁹² Ibid., 101.

Možnosti Spojených států byly na druhou stranu omezené. Cílem bylo jednoznačně zamezit rozšíření vlivu Sovětského svazu. Konceptem Reaganovy doktríny bylo asistovat opozičním hnutím bojujícím proti komunistické vládě a to bohužel někdy zahrnovalo neúmyslnou nebo skrytou podporu nedemokratických režimů, ale přímá intervence nepřipadala v úvahu. Kritici v Kongresu trvali na tom, aby se administrativa ujala akce a blokovala účast Rudých Khmerů v kambodžské vládě a bránila jim v opětovném zisku moci.

3.3.5 Americká snaha zabránit Rudým Khmerům v návratu k moci

V důsledku kritiky Kongres přijal společné usnesení volající po odchodu vietnamských jednotek, ochraně kambodžského lidu před návratem Rudých Khmerů, a aby do rezoluce OSN bylo zařazeno, že lidé podílející se na genocidě Kambodžanů nemohou vykonávat vysoké funkce v zemi. Prezident Reagan podepsal usnesení v říjnu 1988.⁹³

Několik důležitých událostí se stalo v říjnu a listopadu 1988. Nejdříve v říjnu 1988 Spojené státy přesvědčily na Valném shromáždění sdružení ASEAN, aby upravilo svoji rezoluci odsuzující vietnamskou okupaci a přidalo do ní, že snaha zabránit návratu Pol Pota má stejnou hodnotu jako stažení vietnamských jednotek.⁹⁴ Rezoluce byla v OSN odsouhlasena 122 hlasy, proti hlasovalo 19.⁹⁵ Americká administrativa také iniciovala mezirezortní bezpečnostní studii analyzující současnou politiku. Zatřetí, výsledek této studie podepsal prezident Reagan 14. listopadu 1988 jako směrnici národní bezpečnosti pod názvem NSDD 319, která upravovala americkou politiku vůči Kambodži.⁹⁶

Směrnice sice zahrnovala celou oblast Indočíny, ale stanovila i několik důležitých vymezení vůči Kambodži. Například nařídila větší americkou spoluúčasť ze zeměmi

⁹³ Michael Haas, *Cambodia, Pol Pot, and the United States: The Faustian Pact* (New York: Praeger Publishers, 1991), 100.

https://books.google.cz/books?id=n1D7l8qUpN8C&pg=PA100&lpg=PA100&dq=reagan+october+1988+resolution&source=bl&ots=wHaHs9oBfL&sig=Fg2pUM_zEaI_9JY25qqgleST0cE&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwjBs6yureDTAhUCZCwKHdb8ACMQ6AEIPTAE#v=onepage&q=reagan%20october%201988%20resolution&f=false.

⁹⁴ „A/RES/43/19, The Situation in Kampuchea“, Dag Hammarskjöld Library, http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/43/19 (staženo 30.4.2017).

⁹⁵ „A/RES/43/19“, United Nations Bibliographic Information System, <http://unbisnet.un.org:8080/ipac20/ipac.jsp?session=1495M1524P741.6766&menu=search&aspect=power&npp=50&ipp=20&spp=20&profile=voting&ri=&index=.VM&term=A%2FRES%2F43%2F19&matchoptbox=0%7C0&oper=AND&x=7&y=9&aspect=power&index=.VW&term=&matchoptbox=0%7C0&oper=AND&index=.AD&term=&matchoptbox=0%7C0&oper=AND&index=BIB&term=&matchoptbox=0%7C0&ultype=&uloper=%3D&ullimit=&ultype=&uloper=%3D&ullimit=&sort> (staženo 30.4.2017).

⁹⁶ Scott, „Deciding to intervene“, 103.

sdužení ASEAN. Obsahovala i nařízení, které požadovalo větší posílení nekomunistické resistance a prince Sihanuka. A pokud by se urovnala situace v Kambodži, Spojené státy by byly ochotné normalizovat vztahy s Vietnamem. Směrnice i zdůraznila a opětovně tvrdě odmítala návrat Rudých Khmerů k moci.⁹⁷

Koncem Reaganovy administrativy byly stanoveny základní linie a předpokládal se rychlý spád událostí. Ačkoliv administrativa měla s celým procesem málo co dočinění, provedla tři hlavní úkony. Zaprvé, podporovala sdužení ASEAN v mezinárodním tlaku na Vietnam a následovala jeho velení. Dále Spojené státy tlačily na Sovětský svaz a Čínu, aby spolupracovaly při vyjednávání a donutily své satelity větší ochotě při spolupráci. Zatřetí, pokračovala v asistenci kambodžskému nekomunistickému opozičnímu hnutí.⁹⁸

3.4 Ukončení aplikace Reaganovy doktríny, období v letech 1989-1991

Na začátku roku 1989 se funkce prezidenta ujal George H. W. Bush.⁹⁹ Studená válka pomalu končila a bylo nutné čelit novému uspořádání světa. Mezitím se také akcelerovaly jak domácí tak mezinárodní snahy o politické uspořádání situace v Kambodži. Konalo se druhé neformální setkání v Jakartě a v dubnu 1989 Vietnam ohlásil, že zbytek svých jednotek stáhne do konce září stejného roku, ať už bude mírová smlouva uzavřena či nikoliv. Navíc na konec července byla dohodnuta mezinárodní konference o Kambodži.¹⁰⁰

Politika Bushovy administrativa byla tvořena dvěma hlavními záměry. Zaprvé, vláda chtěla zvýšit pomoc nekomunistické resistenci a poprvé ji poskytnout smrtící prostředky. V březnu 1989 bylo vyžádáno 7 miliónů dolarů pro otevřené financování opozice. Krátce poté administrativa přednesla i záměr na poskytnutí vojenské pomoci. Hlavním argumentem bylo, že pokud by došlo ke schválení, tak princ Sihanuk by nemusel být závislý na Rudých Khmerech ani na loutkové vládě dosazené Vietnamem. Zadruhé, administrativa chtěla podpořit tříčlennou prozatímní vládu, která by

⁹⁷ „November 14, 1988: National Security Decision Directive Number 319, United States Policy Towards Indochina“, The Ronald Reagan Presidential Library and Museum, <https://reaganlibrary.archives.gov/archives/reference/Scanned%20NSDDS/NSDD319.pdf> (staženo 29.4.2017).

⁹⁸ Scott, „Deciding to intervene“, 104.

⁹⁹ „George Bush“, History.com, <http://www.history.com/topics/us-presidents/george-bush> (staženo 29.4.2017).

¹⁰⁰ Scott, „Deciding to intervene“, 104.

vylučovala Rudé Khmery.¹⁰¹ Podpoření tohoto návrhu se očekávalo na pařížské konferenci. Oba koncepty však selhaly.

Konference v Paříži se konala od 30. července do 30. srpna 1989 a účastnili se jí zástupci čtyř kambodžských stran a 18 dalších zemí. Princ Sihanuk se mohl distancovat od Rudých Khmerů, ale nesouhlasil s jakýmkoliv návrhy, které nezahrnovaly Rudé Khmery v čtyřčlenné prozatímní vládě. Konference byla ukončena, aniž by se dospělo k řešení.¹⁰²

Ve Spojených státech rostl odpor k Reaganově doktríně. Dále se také množily zprávy, že z americké pomoci čerpají Rudí Khmerové. Politická situace ve světě se postupně měnila. V červnu 1990 Výbor Senátu pro zpravodajské služby rozhodl o ukončení veškeré skryté asistence nekomunistickému hnutí v Kambodži.¹⁰³ V červenci ministr zahraničí James Baker oznámil, že Spojené státy ustupují od podpory rezistenční koalice a zahajují rozhovory s Vietnamem a režimem Kambodžské lidové republiky. Spojené státy tak ukončily politickou a tichou podporu Rudým Khmerům, kteří u moci nebyli již více jak jedenáct let. Proběhla změna v prioritách. Prvotním cílem byla snaha zabránit Rudým Khmerům v návratu k moci a až poté bylo cílem seburčení Kambodže a potvrzení stažení vietnamských jednotek. Otočila se také politika vůči pozici Kambodže v OSN. Nedlouho poté i Čína oznámila, že bude normalizovat svoje vztahy s Vietnamem a omezila asistenci Rudým Khmerům. Poprvé po dlouhé době se na postupu shodli představitelé Sovětského svazu, Číny, Spojených států amerických a i Evropy.¹⁰⁴

Administrativa začala hrát mnohem aktivnější roli. Kongres na změnu událostí reagoval větším hledáním alternativ a ještě v říjnu 1990 odsouhlasil poskytnutí 20 miliónů dolarů pro otevřenou asistenci nesmrtícího charakteru. Byl znovu potvrzen zákaz skrytého financování a celkově se americké příspěvky snížily. Okolnosti se však neustále měnily a neustálé zprávy o tom, že z pomoci nepřímo prosperují Rudí Khmerové, způsobily, že financování bylo pozastaveno v dubnu 1991.¹⁰⁵

¹⁰¹ Clymer, „The United States and Cambodia“, 147.

¹⁰² „Cambodia – UNAMIC Background“, Official site of United Nations, <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unamicbackgr.html> (staženo 29.4.2017).

¹⁰³ Scott, „Deciding to intervene“, 106-107.

¹⁰⁴ Brinkley, „Cambodia’s Curse“, 63-64.

¹⁰⁵ Scott, „Deciding to intervene“, 107.

3.4.1 Uzavření mírové smlouvy

Snaha Spojených států hrát aktivnější roli při diplomatických jednáních se objevila během období, kdy probíhala řada jednání a uzavření příměří bylo blízko. Kambodžské frakce se setkaly v Indonésii v únoru a v Tokiu v červnu 1990. Navíc několik setkání probíhalo v rámci pěti stálých členů Rady bezpečnosti na začátku ledna 1990.¹⁰⁶ Podle australského návrhu se Rada bezpečnosti v srpnu 1990 shodla na principech řešící situaci v Kambodži. Důležitým faktem bylo, že prozatímní kambodžská vláda bude administrována OSN a bude dohlížet na svobodné volby.¹⁰⁷ Kambodžskými stranami byl návrh přijat v Jakartě v září a také se dohodly na vytvoření Nejvyšší národní rady, která se měla skládat ze 12 členů a měla vládnout až do konání voleb.¹⁰⁸

Konečná mírová dohoda byla následně podepsána 23. října 1991 v Paříži. Volby se měly konat v květnu 1993. Rudí Khmerové se odmítli podílet na prozatímních státních organizacích a na volbách. Prohlašovali však, že volby budou narušovat a bojkotovat. Dohled měla na starosti Organizace spojených národů. V dané době se jednalo o největší a nejdražší operaci v její historii a jednalo se o ojedinělý experiment, kdy se OSN rozhodlo převzít zodpovědnost za mír a období i po něm.¹⁰⁹ Volby, kterých se účastnilo více než 4 milióny voličů, nakonec vyhrál princ Sihanuk a druhý skončil Hun Sen. Zformovala se koaliční vláda. V zemi však nadále panovala nestabilita a útoky ze strany Rudých Khmerů.¹¹⁰

3.5 Zhodnocení použití Reaganovy doktríny na Kambodžu

Problematikou celého období Reaganovy vlády byl nízký zájem o situaci v Kambodži, i přes všeobecný souhlas s pomocí pro nekomunistickou resistenci. Bylo to dané několika faktory, které již byly zmíněny. Bílý dům hrál důležitou roli v prvotních rozhodnutích, nicméně Kongres byl hlavním autorem iniciativ. Usiloval o rozšíření asistence a nastavoval diplomatický směr. Někteří kongresmani byli více zaujatí než jiní a tlačili instituce k přijímání legislativy a rezolucí.

¹⁰⁶ „Cambodia – UNAMIC Backgound“, Official site of United Nations, <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unamicbackgr.html> (staženo 30.4.2017).

¹⁰⁷ Stephen J. Solarz, „Cambodia and the International Community“, *Foreign Affairs* 69, č. 2 (1990): 107-108, <http://www.jstor.org> (staženo 25.4.2017).

¹⁰⁸ „Cambodia – UNAMIC Backgound“, Official site of United Nations, <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unamicbackgr.html> (staženo 30.4.2017).

¹⁰⁹ Nožina, „Dějiny Kambodže“, 258-259.

¹¹⁰ Chandler, „A History of Cambodia, 288-289.

Vliv Reaganovy doktríny na Kambodžu je však celkově těžko hodnotitelný. Na jedné straně bylo dosaženo stažení vietnamských jednotek a v zemi se konaly svobodné volby pod drobnohledem světových organizací. To bylo i americkým cílem. Na druhou stranu role Spojených států byla pasivní. Následovaly a podporovaly jednání asijských zemí. Změna přišla až s nástupem prezidenta Bushe do funkce, to už byla krize téměř vyřešena. Z toho vyplývá, že USA si nemohou brát mnoho zásluh za výsledek v Kambodži.

Hlavním prvkem americké strategie bylo posílit nekomunistickou resistenci, která by nahradila Rudé Khmery i Vietnamem instalovanou vládu. Mezinárodní komunita věřila, že monitorované volby zabrání návratu Rudým Khmerů více než vojenský zásah. Americká asistence sice posílila bojeschopnost rebelů, jejich operace však zůstaly značně limitované. Posílila se ale i jejich politická pozice, což vedlo k větší nezávislosti. Použití Reaganovy doktríny na Kambodžu také pravděpodobně posílilo snahy sdružení ASEAN, aby více naléhalo na Čínu ve zmírnění své politiky o návratu Rudých Khmerů k moci. Americký závazek podporoval asijské země a ony tak vytrvaly ve své podpoře.

Je však důležité říci, že Vietnam se rozhodl sám stáhnout vojenské jednotky z Kambodži. Nebyl vytlačen rebely. Jeho rozhodnutí bylo ovlivněno politikou Moskvy, která snížila podporu Vietnamu. Změna postoje Sovětského svazu je tedy klíčovým aspektem.

Na počátku 90. let také Spojené státy přehodnotily svoji politiku a byly už odhodlané akceptovat režim v Phnom Penhu jako partnera při vyjednávání. Koaliční vláda Kampučie také už nebyla akceptována v Organizaci spojených národů. Americká politika a aplikace Reaganovy doktríny na Kambodžu přispěly k pozitivnímu výsledku. Vietnamská okupace skončila a Rudí Khmerové se již nedostali k moci, ale aniž by Spojené státy měly rozhodující slovo nebo velkou zodpovědnost za proběhlé akce a jednání.

Závěr

Vpád vietnamských jednotek do Kambodži na konci roku 1978 se stal důležitým mezníkem při hodnocení dalšího vývoje země. Nejenže okupace znamenala konec Rudých Khmerů, kteří více než po třech letech kruté vlády zanechali zemi a místní obyvatelé v naprosté chudobě a bídě, ale také uvrhla Kambodžu na další desetiletí do konfliktu dvou světových velmocí. Během vietnamské okupace se Kambodža dostala do sovětské sféry vlivu. Vláda v Phnom Penhu byla řízena komunistickým Vietnamem. Pro Spojené státy byl rostoucí vliv Sovětského svazu v zemích třetího světa nepřijatelný. Zásah vietnamských jednotek schvalovaly pouze satelity Sovětského svazu. Čína, země sdružení ASEAN i Západu odmítaly okupaci legitimizovat. Podporovaly resistenční hnutí, kde hlavními představiteli byli Rudí Khmerové a jednotky podporující prince Sihanuka. Po celou dobu 80. let byly v rámci OSN oficiálními reprezentanty země zástupci Rudých Khmerů. Vláda v Kambodži nebyla oficiálně uznávána, to způsobovalo problémy v rámci mezinárodních jednání a v přísunu humanitární pomoci.

S nástupem Ronalda Reagana do funkce prezidenta došlo k obratu v americké politice v přístupu k Sovětskému svazu. Byla vytvořena Reaganova doktrína, která podporovala antikomunistické resistenční skupiny v zemích třetího světa. Asistence byla schválena i pro Kambodžu, ale neměla nikdy primárně sloužit k násilí a zabíjení. Po celou dobu vlády prezidenta Reagana byla však role Spojených států značně omezená. To bylo způsobeno například nízkým zájmem o situaci v Kambodži. Vedoucí role při tvorbě politiky a poskytování asistence se ujal Kongres a například hlavně kongresman Steven Solarz své návrhy silně prosazoval. Spojené státy nehrály ani velmi aktivní roli při diplomatických jednáních, kdy vedoucí roli nechávaly na sdružení ASEAN a ve vyjednávání je pouze podporovaly. Američanům se velmi nechtělo zasahovat do jihovýchodní Asie po negativních zkušenostech s válkou ve Vietnamu.

Primárním cílem americké politiky během vlády Reagana bylo stažení vietnamských jednotek z Vietnamu. Až druhotným cílem byla snaha zabránit Rudým Khmerům v návratu k moci. Pasivní role Spojených států a jejich limitovaná asistence byla způsobena právě těmito v mnohých ohledech neslučitelnými cíli. Reaganova doktrína měla za cíl svrhnout nebo destabilizovat sovětské spojence na základě podpory opozičních hnutí, ale jediná kambodžská resistenční skupina, která měla šanci vytlačit vietnamské jednotky a phnompenhskou vládu, byli Rudí Khmerové. Problematikou bylo, že i když Spojené státy oficiálně podporovaly resistenci vedenou princem

Sihanukem a Son Sannem, mnohé finance a prostředky se stále dostávaly k Rudým Khmerům. Do jejich rukou nechtěna proudila i mnohá humanitární pomoc určená místním obyvatelům, ale především Rudí Khmerové byli podporováni Čínou.

Spojené státy i mezinárodní společenství věřilo, že vojenský zásah by nic nevyřešil a proto zde byla neustálá snaha o vyřešení konfliktu mírovým uspořádáním a konáním mezinárodně monitorovaných svobodných voleb. Americká asistence se snažila o posílení vlivu nekomunistické resistance, aby se mohla posílit její pozice v rámci kambodžské koaliční vlády. Její možnosti ale zůstaly omezené.

Při hodnocení amerického vlivu na konec konfliktu v Kambodži je důležité zmínit, že stažení vietnamských jednotek bylo podmíněno rozhodnutím Sovětského svazu, který omezil podporu Vietnamu. Mezinárodní situace na konci 80. let se měnila. Sovětský svaz se rozpadal a studená válka byla u konce. Po nástupu prezidenta Bushe se přístup ke Kambodži změnil. Spojené státy začaly při jednáních zastávat aktivnější roli, bylo pozastaveno financování, rozpoznaly legitimitu vlády Henga Samrina a prvotním cílem se stala snaha zabránit Rudým Khmerům v návratu k moci a vláda. Vietnamské jednotky, ale ze země v té době již skoro odešly a mírová jednání se blížila ke konci. Představená fakta a vývoj ukazují na potvrzení hypotézy, že Spojené státy sice přispěly k pozitivnímu výsledku při řešení konfliktu v Kambodži, ale zastávaly méně aktivní roli a velký podíl naopak měly okolní faktory způsobené měnícím se světovým uspořádáním.

Jednotlivé kambodžské frakce se dlouhou dobu přetahovaly v zemi o moc. Mírová smlouva byla podepsána až v roce 1991 a Kambodža se do konání svobodných voleb dostala pod správu OSN. Rudí Khmerové představovali hrozbu i více jak deset let poté, co byli sesazeni, a lze říci, že to částečně bylo způsobeno soupeřením ostatních světových velmocí. Obyvatelé Kambodži se stali rukojmími studené války. Výsledky aplikace Reaganovy doktríny byly v jednotlivých zemích různé, její aplikace a vliv na Kambodžu jsou často opomíjeny, ale pro malou asijskou zemi to mělo zásadní význam a určilo to její budoucí vývoj. Po stabilizování situace v zemi mezinárodní společenství řešilo pocity viny, že nejednalo v minulosti dostatečně aktivně, nezabránilo genocidě či nepřímo podporovalo Rudé Khmery. Vznikl i Mezinárodní trestní soud pro Kambodžu, který se snaží dostat před spravedlnost ty, kteří jsou odpovědní za hrůzy a násilí z minulosti.

Summary

An invasion of the Vietnamese troops, at the end of 1978, had a big influence on the future development and events in Cambodia. First, the invasion led to the end of the regime of the Khmer Rouge, who held the power in the country for more than three years. Their leadership committed genocide and local inhabitants had suffered from hunger and poverty for many years. On the other hand, during the Cold war it put Cambodia between two superpowers and the conflict was extended for more than ten years. The country was controlled by Vietnam which was an ally of the Soviet Union. The invasion was approved only by allied countries of the Soviets. Members of ASEAN, China, the United States and other western allies refused to legitimize the occupation and they supported the resistant movement. The movement was mainly represented by the Khmer Rouge and the units supporting Prince Sihanouk. In the General Assembly of the United Nations, Cambodia was represented by the representatives of the Khmer Rouge. The decision was supported by US, because they were against the Soviet Union and the policy of expanding their influence through third world countries.

When Ronald Reagan took office in 1981, there was a change in the approach towards the Soviet Union. The Reagan Doctrine aimed at supporting noncommunist movements and groups around the world. It was also decided about providing a nonlethal assistance to Cambodia and its noncommunist resistance. However, the American assistance was very limited. For example it was caused by a low interest. The society also had a bad experience with the war in Vietnam. The Congress had the main role in the policy making and some congressmen were more interested than others. During the diplomatic negotiations, the United States followed the leadership of ASEAN and supported its proposals.

The main goal of American policy towards Cambodia was a withdrawal of Vietnamese forces. The second objective was to prevent a return of the Khmer Rouge. In many aspects these goals were contradictory. They might be the reason for passive and limited assistance of the United States. The Khmer Rouge was the only Cambodian resistance group which was able to oppose the Vietnamese units. Another controversy was caused by the fact that the humanitarian aid and the assistance for noncommunist forces were often used by the Khmer Rouge. However, the main support for the Khmer Rouge came from China.

The international community believed that the conflict should be solved by diplomacy and negotiations. A military intervention would not end the conflict. During the evaluation of an American impact on solving the crisis in Cambodia, it is important to notice that the withdrawal of Vietnamese forces was caused by the decision of Vietnam and the Soviet Union. When Michael Gorbachev took office in 1985, he decided to limit the support for Vietnam. The occupation of Cambodia was no longer sustainable for Vietnamese economy and its troops left the country in 1989. The Soviet Union was falling apart and the situation around the world was changing. With president Bush the situation changed and the United States started to play more active role. The peace treaty between all Cambodian fractions was finally signed in October 1991 and free elections supervised by the United Nations were held in 1993.

Because of the presented facts, I believe that the United States contributed to the final positive result, but its role was not really active. On the other side, the development in the world had a great influence on resolving the situation in Cambodia.

Použitá literatura

Primární zdroje:

- „A/RES/36/5, The Situation in Kampuchea“, Dag Hammarskjöld Library, http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/36/5 (staženo 1.5.2017).
- „A/RES/43/19“, The Situation in Kampuchea“, Dag Hammarskjöld Library, http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/43/19 (staženo 30.4.2017).
- „Adress Before a Joint Session of the Congress on the State of the Union, The American Presidency Project, <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=38069> (staženo 2.5.2017).
- „January 17, 1983: National Security Decision Directive Number 75, U. S. Relations with the USSR“, The Ronald Reagan Presidential Library and Museum, <https://reaganlibrary.archives.gov/archives/reference/Scanned%20NSDDS/NSDD75.pdf> (staženo 1.5.2017).
- „January 9, 1985: National Security Decision Directive Number 158, United States Policy in Southeast Asia (The Kampuchea Problem)“, The Ronald Reagan Presidential Library and Museum, <https://reaganlibrary.archives.gov/archives/reference/Scanned%20NSDDS/NSDD158.pdf> (staženo 27.4.2017).
- „November 14, 1988: National Security Decision Directive Number 319, United States Policy Towards Indochina“, The Ronald Reagan Presidential Library and Museum, <https://reaganlibrary.archives.gov/archives/reference/Scanned%20NSDDS/NSDD319.pdf> (staženo 29.4.2017).
- „Statement on Kampuchea Issued by the ASEAN Foreign Ministers Bangkok 12 February 1985“, Official Site of Association of Southeast Asian Nations, http://asean.org/?static_post=statement-on-kampuchea-issued-by-the-asean-foreign-ministers-bangkok-12-february-1985 (staženo 1.5.2017).

Knížní zdroje:

- David P. Chandler, *A history of Cambodia* (Boulder, Colo.: Westview Press, 2008), 365.

- David P. Chandler, *The Tragedy of Cambodian History: Politics, War and Revolution since 1945* (New Haven; London: Yale University Press, 1991), 396.
- Frederick Z. Brown, *Second Chance: The United States and the Indochina in the 1990s* (New York: Council on Foreign Relations, 1989), 163.
- James M. Scott, *Deciding to Intervene: The Reagan Doctrine and American Foreign Policy* (Durham: Duke University Press, 1996), 352.
- Jiří Zelenda, *Kambodža* (Praha: Nakladatelství Libri, 2009), 142.
- Joel Brinkley, *Cambodia's Curse: The Modern History of a Troubled Land* (New York: PublicAffairs, 2011), 386.
- Karl D. Jackson a Mungkandi Wiwat, *United States – Thailand Relations* (Berkeley: University of California, 1986), 332, http://digitalassets.lib.berkeley.edu/ieas/IEAS_20_0001.pdf.
- Kenton Clymer, *The United States and Cambodia, 1969-2000: A Troubled Relationship* (London; New York: Routledge Curzon, 2014), 225.
- MacAlister Brown a Joseph Jermiah Zasloff, *Cambodia Confounds the Peacemakers, 1979-1998* (Ithaca: Cornell University Press, 1998), 326, https://books.google.cz/books?id=qSgq_k2oC78C&pg=PA16&lpg=PA16&dq=un+members+1979+general+assembly&source=bl&ots=WzUhJyKizH&sig=ElmrknjPeI_aJgfi0iE1o9Wo1co&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwjRirzvrvLTAhVH1SwKHQjcBCw4ChDoAQgvMAI#v=onepage&q=un%20members%201979%20general%20assembly&f=false.
- Michael Haas, *Cambodia, Pol Pot, and the United States: The Faustian Pact* (New York: Praeger Publishers, 1991), 163, https://books.google.cz/books?id=n1D718qUpN8C&pg=PA100&lpg=PA100&dq=reagan+october+1988+resolution&source=bl&ots=wHaHs9oBfL&sig=Fg2pUM_zEaI_9JY25qqgleST0cE&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwjBs6yureDTAhUCZCwKHdb8ACMQ6AEIPTAE#v=onepage&q=reagan%20october%201988%20resolution&f=false.
- Miroslav Nožina, *Dějiny Kambodže* (Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2007), 380.
- Oskar Krejčí, *Zahraniční politika USA: ideje, doktríny, strategie* (Praha: Professional Publishing, 2009), 435.

- Pavel Hlaváček, *Vymaňování USA z vietnamské války* (Brno: Barrister & Principal, 2014), 152.
- Petr Suchý, *Reagan a říše zla: vývoj americké zahraniční politiky a vztahů mezi supervelmocemi v letech 1981-1989* (Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2004), 283.
- Vladimír Nálevka, *Světová politika ve 20. století (II.)* (Praha: Aleš Skřivan ml., 2005), 286.

Odborné články:

- Gareth Porter, „Cambodia: Sihanuk’s Initiative“, *Foreign Affairs* 66, č. 4 (1988): 809-826, <https://www.jstor.org> (staženo 1.5.2017).
- Charles Krauthammer, „The Rights and Wrongs of Guerilla war: Morality and the Reagan Doctrine“, *The New Republic* 195, č. 10 (1986): 17-24, <http://www.proquest.com> (staženo 29.3.2017).
- Chester Pach, „The Reagan Doctrine: Principle, Pragmatism, and Policy“, *Presidential Studies Quarterly* 36, č. 1 (2006): 75-88, <https://www.ebscohost.com> (staženo 1.4.2017).
- Kenton Clymer, „Jimmy Carter, Human rights and Cambodia“, *Diplomatic History* 27, č. 2 (2003): 245-278, <https://www.ebscohost.com> (staženo 29.3.2017).
- Mark P. Lagon, „The International System and the Reagan Doctrine: Can Realism Explain Aid to „Freedom Fighters“, *British Journal of Political Science* 22, č. 1 (1992): 39-70, <http://www.jstor.org/> (staženo 1.4.2017).
- Stephen J. Solarz, „Cambodia and the International Community“, *Foreign Affairs* 69, č. 2 (1990): 99-115, <http://www.jstor.org> (staženo 25.4.2017).

Internetové zdroje:

- „A Short History of the Department of State: Secretary Schultz takes charge“, The Office of the Historian, <https://history.state.gov/departmenthistory/short-history/shultz> (staženo 1.5.2017).
- „A/RES/43/19“, United Nations Bibliographic Information System, <http://unbisnet.un.org:8080/ipac20/ipac.jsp?session=1495M1524P741.6766&menu=search&aspect=power&npp=50&ipp=20&spp=20&profile=voting&ri=&index=.VM&term=A%2FRES%2F43%2F19&matchoptbox=0%7C0&oper=AND&x=7&y=9>

&aspect=power&index=.VW&term=&matchoptbox=0%7C0&oper=AND&index=.AD&term=&matchoptbox=0%7C0&oper=AND&index=BIB&term=&matchoptbox=0%7C0&ultype=&uloper=%3D&ullimit=&ultype=&uloper=%3D&ullimit=&sort (staženo 30.4.2017).

- „Cambodia – UNAMIC Backgroud“, Official site of United Nations, <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unamicbackgr.html> (staženo 30.4.2017).
- „George Bush“, History.com, <http://www.history.com/topics/us-presidents/george-bush> (staženo 29.4.2017).
- „House Panel Backs Cambodian-Guerilla Aid“ , The New York Times, <http://www.nytimes.com/1985/04/04/world/house-panel-backs-cambodian-guerrilla-aid.html> (staženo 1.5.2017).
- „Chapter 9: Oversight of Covert Action“, Central Intelligence Agency, https://www.cia.gov/library/center-for-the-study-of-intelligence/csi-publications/books-and-monographs/agency-and-the-hill/12-The%20Agency%20and%20the%20Hill_Part2-Chapter9.pdf (staženo 4.5.2017).
- „The Angola Crisis 1974-1975“, The Office of the Historian“, <https://history.state.gov/milestones/1969-1976/angola> (staženo 30.4.2017).
- „The Reagan - Gorbachev Summits“, The Reagan Files, <http://www.thereaganfiles.com/the-summits.html> (staženo 3.5.2017).
- „The Spectre of the Khmer Rouge over Cambodia“, Official Site of the United Nations, <https://unchronicle.un.org/article/spectre-khmer-rouge-over-cambodia>, (staženo 25.4.2017).
- „U.S. May Help 2 Rebel Groups of Cambodians“, The New York Times, <http://www.nytimes.com/1985/04/10/world/u-s-may-help-2-rebel-groups-of-cambodians.html> (staženo 2.5.2017).